

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140. — ΤΗΛ. 721.8308 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος Σμύρνης. — Ε. Δ. Θ., Ὁ λόγος ὡς ὄργανο πνευματικῆς θεραπείας. — Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, Ἰδιότητες τῆς Ἐκκλησίας. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανμίου Ἀθηνῶν, Ἡ ἐκλογή τῶν κατηχουμένων κατὰ τὶς «Ἀποστολικὰς Διαταγὰς». — Ἰωάννου Φουντούλη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανμίου Θεολογικῆς, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Γρ. Θ. Σταθάκη, Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανμίου Ἀθηνῶν, Ἡ ψαλτικὴ τέχνη στὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία. — Βασ. Μουστακίη, Ἡ Προφητεία τοῦ Ναούμ. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Λέκτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, Περιπλανήσεις σὲ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας. — Ἐπίκαιρα. — δ. Ἀγγελικῆς Ζησίμου, θεολόγου - ψυχιατροκοινωνικῆς λειτουργοῦ, «Συνειδησιακὰς ἀνησυχίες» (SCRUPULE). — Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ψευδεῖς δηλώσεις γιὰ τὴν παραπλάνησι τῶν Ἀρχόν. — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἑλληνες Κληρικοὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς φυλῆς. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Περίθαψη κληρικῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ — Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους — Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΣΜΥΡΝΗΣ

«Οὗτός ἐστιν ὁ τῆς Ἀσίας διδάσκαλος, ὁ πατὴρ τῶν χριστιανῶν, ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν καθαιρέτης, ὁ πολλοὺς διδάσκων μὴ θύειν μηδὲ προσκυνεῖν».

(«Μαρτύριον Πολυκάρπου» 12,2).

Ἡ μνήμη του τελεῖται στὴν Ἀνατολή στίς 23 Φεβρουαρίου καὶ στὴ Δύση στίς 26 Ἰανουαρίου.

ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

Ἐνα σῶμα ἔκαμε ὁ Χριστός. Αὐτὸς ποῦ μένει στὴ Ρώμη θεωρεῖ τοὺς Ἰνδοὺς ὡς μέλος τοῦ ἑαυτοῦ του. Τί μπορεῖ νὰ ἐξισωθῆ μετὰ τὴν ἀδελφосύνη αὐτή;

Τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ὄνομα χωρισμοῦ, ἀλλ' ὄνομα ἐνώσεως καὶ συμφωνίας.

Μία πρέπει νὰ εἶναι ἡ Ἐκκλησία σὲ ὅλο τὸν κόσμο, ἔστω κι ἂν εἶναι χωρισμένη σὲ πολλοὺς τόπους.

Ἐμεῖς μετὰ τὸν ἄρτο τῆς Θ. Εὐχαριστίας συνδεόμεθα μ' Αὐτόν, τὸ Χριστό... Τί δὲ εἶναι ὁ ἄρτος; Σῶμα Χριστοῦ ὄχι πολλὰ σώματα, ἀλλὰ ἓνα. Γιατὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἄρτος, ἂν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλοὺς κόκκους, εἶναι ἓναιος, ὥστε πουθενὰ δὲν φαίνονται οἱ κόκκοι..., ἔτσι κι ἐμεῖς συνδεόμεθα καὶ μετὰ μὲς καὶ μετὰ τὸ Χριστό.

Ἡ Ἐκκλησία ἐγίνε ὄχι γιὰ νὰ μᾶσθε χωρισμένοι, ὅσοι μαζευθήκαμε, ἀλλὰ καὶ οἱ διασκορπισμένοι νὰ εἴμαστε ὅλοι μαζί.

Τίποτε δὲν ἐρεθίζει τόσο τὸ Θεό, ὅσο τὸ νὰ διαρεθῆ ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ἂν ἄπειρα καλὰ ἔχωμε κάμει, δὲν θὰ τιμωρηθοῦμε λιγώτερο ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ κομματιάξουν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅταν διαιροῦμε τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας... Κάποιος ἅγιος ἄνθρωπος εἶπε κάτι, ποῦ φαίνεται νὰ εἶναι τολμηρό, ὅμως τὸ εἶπε. Τί ἀκριβῶς εἶν' αὐτό; Εἶπε: Οὔτε μετὰ αἷμα μαρτυρίου εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαλείψουν αὐτὴ τὴν ἁμαρτία. Γιὰ πές μου, γιὰ ποιὸν μαρτυρεῖς; Ὅχι γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴ δόξα; Σὺ λοιπὸν, ποῦ προσφέρεις τὴ ζωὴ σου χάριν τοῦ Χριστοῦ, πῶς πολεμᾷς τὴν Ἐκκλησία, ποῦ γιὰ χάριν τῆς ἐθυσίαςε τὴ ζωὴ Του αὐτὸς ὁ Χριστός;

Ο ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΟΡΓΑΝΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος τόνιζε, πῶς ἡ θεραπεία τῆς ψυχῆς εἶναι διαφορετικὴ ἀπ' τὴν θεραπεία τοῦ σώματος. Οἱ ἱατροὶ ἔχουν σὴν διάθεσὴ τους καὶ ἀποικιλία φαρμάκων καὶ διαφορετικὲς κατασκευὲς ὀργάνων καὶ τροφῆς κατάλληλες γιὰ τοὺς πάσχοντες ἀπ' τὴν ἀρρώστια καὶ πολλὰς φορὰς μόνη ἡ φύση τῶν κατάλληλων ἀέρων ὑπῆρξε ἀρκετὴ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς ὑγείας τοῦ πάσχοντος· μάλιστα δὲ κάποτε κι ὁ ὕπνος, ποῦ ἤλθε σὴν κατάλληλη ὥρα, ἀπήλλαξε ἀπὸ κάθε κόπο τὸν ἱατρόν.

Ἀλλὰ γιὰ τοὺς ψυχικὰ πάσχοντες, στοὺς ὁποίους δὲν μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ μέσα αὐτά, ἰσχύει μόνο μιὰ ὁδὸς θεραπείας, ἡ διδασκαλία μετὰ τὸν λόγο. Αὐτὴ εἶναι ὄργανο, τροφή καὶ ἡ ἀρίστη ἀνάμιξη τῶν ἀέρων. Αὐτὴ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ φαρμάκου, αὐτὴ ἀντὶ φωτιᾶς κι αὐτὴ ἀντικαθιστᾷ τὸ σίδηρο (δηλαδή τὸ χειρουργικὸ μαχαίρι). Κι ἂν παρασιτῆ ἀνάγκη νὰ καυτηριάσῃ καὶ νὰ κόψῃ, αὐτὴν πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ· κι ἂν αὐτὴ δὲν φέρῃ κανένα ἀποτέλεσμα, τότε ὅλα τὰ ἄλλα χάνονται. Μ' αὐτὴ τὴ διδασκαλία ἀνορθώνομε τὴν πεσομένη ψυχὴ καὶ τὴν γαληνεύομε, ὅταν αὐτὴ ἔχῃ φλεγμονή· καὶ κόβομε τὰ περιττὰ καὶ ἀναπληρώνομε ὅσα λείπουν καὶ κάνομε ὅλα τὰ ἄλλα ὅσα συντελοῦν σὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς μας». (Μία τις δέδοται θεραπείας ὁδός, ἡ διὰ τοῦ λόγου διδασκαλία. Τοῦτο ὄργανον, τοῦτο τροφή, τοῦτο ἀέρων κρᾶσις ἀρίστη τοῦτο ἀντὶ φαρμάκου, τοῦτο ἀντὶ πυρός, τοῦτο ἀντὶ σιδήρου· κἂν καῦσαι δέη καὶ τεμεῖν, τούτω χρῆσασθαι ἀνάγκη· κἂν τοῦτο μηδὲν ἰσχύσῃ, πάντα οἴχεται τὰ λοιπὰ. Τούτω καὶ κειμένην ἐγειρομεν καὶ φλεγμαινοῦσαν καταστέλλομεν τὴν ψυχὴν, καὶ τὰ περιττὰ περικόπομεν, καὶ τὰ λείποντα πληροῦμεν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐργαζόμεθα, ὅσα εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ὑγείαν ἡμῖν συντελεῖν) (Migne 'Ε.Π. 48, 665).

Κάθε ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς καθημερινὴ φροντίδα του, χρησιμοποιώντας τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, νὰ προωθῆ τὸ ἔργο τῆς πνευματικῆς θεραπείας τῶν πασχόντων πνευματικῶν τέκνων του.

Ε. Δ. Θ.

Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΙΣ “ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΓΕΣ,”

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ «Ἀποστολικές Διαταγές» ἀναφέρουν λεπτομερῶς ὅτι ἔχει σχέση πρὸς τὴν κατήχηση καὶ τὴν τέλεση τοῦ βαπτίσματος στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία.

Προϋπόθεση γιὰ τὴ μύηση στὴν χριστιανικὴ ἀλήθεια καὶ τὴν εἴσοδο στὴν Ἐκκλησία ἦταν ἡ προσεκτικὴ ἐπισήμανση καὶ ἐκλογή τῶν κατηχομένων.

Ἡ πρώτη ἐπιλογή αὐτῶν γινόταν ἀπ’ τοὺς διακόνους καὶ τὶς διακόνισσες. Αὐτοὶ πρὸ πάντων ἔφεραν τοὺς ὑποψηφίους γιὰ τὴν κατήχηση στοὺς ἐπισκόπους καὶ στοὺς πρεσβυτέρους καὶ μετέδιδαν σ’ αὐτοὺς τὴ μαρτυρία καὶ τὶς ἐντυπώσεις τους γιὰ τὸ ποιῶν καὶ τὶς προοπτικές, πού παρουσίαζαν ἐκεῖνοι, πού ἐπιθυμοῦσαν νὰ εἰσέλθουν στὴν Ἐκκλησία.

Μὲ πολλὴ προσοχὴ λαμβανόταν ὑπ’ ὄψη ἡ «ἔξωθεν καλὴ μαρτυρία» γιὰ τὰ κίνητρα, πού γεννοῦσαν τὴν ἐπιθυμία αὐτῆ, ὅπως καὶ γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς καὶ τοὺς τρόπους τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ὑποψηφίων («Οἱ πρώτως προσιόντες τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐσεβείας διὰ τῶν διακόνων προσαγέσθωσαν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ τὰς αἰτίας ἐξεταζέσθωσαν, οὗ χάριν προσήλθον τῷ κυριακῷ λόγῳ, οἱ τε προσενεγκότες μαρτυρεῖωσαν αὐτοῖς, ἀκριβῶσαντες τὰ κατ’ αὐτούς» ἐξεταζέσθωσαν δὲ αὐτῶν καὶ οἱ τρόποι καὶ ὁ βίος»⁵⁵).

Ἐὰν οἱ προσερχόμενοι στὴν Ἐκκλησία ἀνῆκαν στὴν τάξη τῶν δούλων καὶ εἶχαν χριστιανούς κυρίους, τότε ἔπρεπε νὰ ζητηθῆ καὶ ἡ συμμαρτυρία τῶν κυρίων αὐτῶν γιὰ τὸ ποιῶν τους⁵⁶. Ἐὰν ὅμως οἱ κύριοι τῶν δούλων αὐτῶν ἦσαν ἐθνικοί, τότε, γιὰ νὰ μὴ δημιουργηθῆ κοινωνικὸ ζήτημα καὶ κατάκριση εἰς βάρος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔπρεπε νὰ ὑποδεικνύεται στοὺς δούλους αὐτοὺς νὰ συμμορφώνονται πρὸς τὴν παραγγελία τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Δούλους... δεσπόταις ἐν πάσιν εὐαρέστους εἶναι» (Τίτ. 6’, 9). Τοῦτο, κατὰ τὴν διατύπωση τῶν «Ἀποστολικῶν Διαταγῶν» πρέπει νὰ γίνεται, «ἵνα μὴ βλασφημῆται ὁ λόγος»⁵⁷.

Γενικῶς ὅσοι θέλουν νὰ ὑποστοῦν τὴν χριστιανικὴ μύηση πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἀποβάλουν τὴ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας ἢ τῆς εἰδωλολατρίας καὶ νὰ ἔχουν προθυμία νὰ ἀκολουθήσουν τὴν καινούρια ἐν Χριστῷ ζωὴ. Ἔτσι λ.χ. οἱ σύζυγοι πρέπει νὰ εἶναι πρόθυμοι νὰ ἔχουν πιστότητα καὶ «ἀρκεῖσθαι ἑαυτοῖς»⁵⁸. Οἱ ἄ-

γαμοὶ πρέπει «μὴ πορνεύειν, ἀλλὰ γαμεῖν νόμῳ»⁵⁹. Ὁ τυχὸν δαιμονιζόμενος πρέπει μὲν νὰ νοθετῆται, ἀλλὰ δὲν θὰ γίνεταί δεκτός, «πρὶν ἂν καθαρισθῆ», ἐκτὸς ἂν ἐπίκειται ὁ θάνατός του⁶⁰.

Ὅσοι εἶχαν ἀθέμιτα ἐπαγγέλματα, ἔπρεπε νὰ τὰ ἐγκαταλείψουν μετανοοῦντες. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποβάλλονται. Ἔτσι λ.χ. γιὰ τὸν τυχὸν προαγωγὸ σὲ πορνεία ἢ γιὰ τὸν κατασκευαστὴ εἰδώλων οἱ «Ἀποστολικές Διαταγές» δίνουν τὴν παραγγελία: «Ἐἴ τις πορνοβοσκός, ἢ παυσάσθω τοῦ μαστροπεύειν ἢ ἀποβαλλέσθω. Πόρνη προσιοῦσα ἢ παυσάσθω ἢ ἀποβαλλέσθω. Εἰδωλοποιὸς προσίων ἢ παυσάσθω ἢ ἀποβαλλέσθω»⁶¹.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ πλῆθος ἐπαγγελμάτων, πού συνδέονται μὲ τὸ εἰδωλολατρικὸ ἢ ἁμαρτωλὸ περιβάλλον: «Τῶν δὲ ἐπὶ σκηνῆς (θεατρικῆς) ἕάν τις προσῆ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ ἡνίοχος ἢ μονομάχος ἢ σταδιοδρόμος ἢ ὀλυμπικός (= ἔχων σχέσιν πρὸς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας) ἢ χοραύλης (= αὐλητῆς τοῦ χοροῦ) ἢ κιθαριστῆς ἢ λυριστῆς ἢ ὁ τὴν ὄρχησιν (= χορὸν) ἐπιδεικνύμενος ἢ κάπηλος (= ταβερνιάρης) ἢ παυσάσθωσαν ἢ ἀποβαλλέσθωσαν»⁶². Ἐξ ἄλλου ὅσοι ὑπηρετοῦσαν στὸν στρατὸ ἔπρεπε νὰ διδάσκωνται «μὴ ἀδικεῖν, μὴ συκοφαντεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ τοῖς διδομένοις ὁφωνίοις» (πρὸβλ. Λουκ., γ’, 14)⁶³.

Ἰδιαίτερα ἔπρεπε νὰ δοκιμάζωνται πολὺν χρόνον, πρὶν γίνουν δεκτοὶ στὴν κατήχηση, ὅσοι εἶχαν ἀσχολίες συνδεόμενες ἀμεσώτερα πρὸς τὶς εἰδωλολατρικὰς ἀισχύτητες καὶ δεισιδαιμονίες: «Ἀσσητοποῖς (= πρᾶττων ἀκατονόμαστα), κίναϊδος, βλάξ, μάγος, ἑπαιδοῖς (= γόης, μάγος), ἀστρολόγος, μάντις, θηροπεφδός (= ὁ μαγεύων ἄγρια ζῶα μὲ ὠδές), λῶταξ (= ληστής, ἀισχρός, ἀλητῆς), ὄχλαγωγός, περιάμματα (= φυλακτὰ) ποιῶν, περικαθαίρων (= ἐκεῖνος πού ἔκανε εἰδωλολατρικὰς ἐξαγνισμούς), οἰωνιστῆς (= οἰωνοσκόπος), συμβολοδείκτης (= ἐρμηνεύων συμβολικὰ σημάδια), παλμῶν ἐρμηνεύς, φυλαττόμενος ἐν συναντήσῃ λώβας (= λεπρῆς) ὄψεως ἢ ποδῶν ἢ ὀρνίθων ἢ γαλῶν ἢ ἐπιφωνήσεων ἢ παρακροαμάτων συμβολικῶν, χρόνῳ δοκιμαζέσθωσαν, δυσέγκνιπτος (= δυσεξάλειπτος) γὰρ ἡ κακία παυσάμενοι οὖν προσδεχέσθωσαν, μὴ πειθόμενοι δὲ ἀποβαλλέσθωσαν»⁶⁴.

55. Βιβλίον Η’, κεφ. 32, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, σ. 163.

56. Αὐτόθι: «Καὶ ἐὰν ἢ τις δοῦλος, ἐρωτάσθω, οὗ δεσπότη, καὶ ἐὰν πιστοῦ δοῦλος ἦ, ἐρωτάσθω ὁ κύριος αὐτοῦ, εἰ μαρτυρεῖ αὐτῷ».

57. Ἔνθ’ ἀνωτ., σ. 163-164.

58. Αὐτόθι, σ. 164.

59. Ἔνθ’ ἀνωτ.

60. Αὐτόθι.

61. Ἔνθ’ ἀνωτ.

62. Αὐτόθι.

63. Ἔνθ’ ἀνωτ.

64. Αὐτόθι.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια από τη σελ. 20 του
προηγούμενου τεύχους)

Στη θεία όμως λειτουργία έχουμε μια διαφορετική πορεία και στην πράξη και στα κείμενα, χειρόγραφα και έντυπες εκδόσεις, που αποτυπώνουν την εξέλιξη αυτή. Αφετηριακά μπορούμε να είμαστε βέβαιοι πως εύχη και εκφώνησις δεν χωρίζονται ποτέ. Αυτό το διαπιστώνουμε από τις αρχαίες λειτουργίες, που όλες ακολουθούν αυτή την τάξη (π.χ. οι λειτουργίες των Αποστολικών Διαταγών, του αγίου Ιακώβου, του αγίου Μάρκου, του αγίου Γρηγορίου κ.λπ.). Το ίδιο και στα πιάδι παλιά χειρόγραφα των βυζαντινών λειτουργιών (Μ. Βασιλείου, Ι. Χρυσόστομου, Προηγιασμένων) δεν χωρίζεται η εύχη από την εκφώνησι. Μπαίνει στην αρχή ο τίτλος της εύχης (π.χ. «Εύχη αντιφώνου α'», «Εύχη του τρισαγίου» κ.λπ.), παρατίθεται το κείμενό της και στη συνέχεια ή λέξις «εκφώνησις» και το κείμενο της εκφώνησεως. Έτσι έχουν τα πράγματα στο Βαρθερικό κώδικα 336 του Η' αιώνου και σε άλλα αρχαία χειρόγραφα.

Τη φθορά στην αρχική αυτή και όρθη τάξη έφερε άφ' ενός μόνον ή παρεμβολή του διακόνου σε συνδυασμό με τη μυστικώς ανάγνωσι των εύχων που βαθμηδόν επεκράτησε (ήδη στην εποχή του Ιουστινιανού τον ΣΤ' αιώνα έχουμε την πρώτη μαρτυρία για την καταδικασθείσα τότε τάσι μυστικής αναγνώσεως των εύχων στη θεία λειτουργία και στο βάπτισμα), και άφ' έτερου στην έλλειψι διακόνου, στην τέλεσι δηλαδή της θείας λειτουργίας από μόνο τον ιερέα.

Τά διακονικά, που εισήγαν την εύχη και διατύπωναν τά αίτήματα των δεήσεων, ήταν στην αρχή πολύ απλά και σύντομα σαν αυτά που σώζονται σε μερικές περιπτώσεις και στις σημερινές μας ακολουθίες,

δηλαδή «Του Κυρίου δεηθώμεν» ή «Έν ειρήνη του Κυρίου δεηθώμεν», «Έτι και έτι του Κυρίου δεηθώμεν» ή, σε κάποις πιάδι ανατυγμένη μορφή, «Έπί τή προθέσει των τιμίον δώρων του Κυρίου δεηθώμεν», «Έτι και έτι, κλιναντες τά γόνατα, του Κυρίου δεηθώμεν» κ.λπ. Βαθμηδόν όμως οι διακονικές αίτησεις αναπτύσσονται, ενώ παράλληλα αρχίζει να επικρατή ή μυστικώς ανάγνωσι των εύχων. Έτσι, ενώ ο διάκονος λέγει τά αίτήματα της προσευχής, ο ιερέας ταυτοχρόνως λέγει την εύχη και μένει μόνον ή εκφώνησις για να κατακλείση εύχη και διακονικά συγχρόνως. Ήδη σε δυο σημεία των λειτουργιών του Μ. Βασιλείου και του ιεροϋ Χρυσόστομου κατά τό Βαρθερικό Εύχολόγιο 336 έχουμε τις πρώτες μαρτυρίες για τη φθορά αυτή. Τά διακονικά δέν περιέχονται στο κείμενο των λειτουργιών, αλλά στην εύχη πρό του Πάτερ ήμών και στην εύχη «μετά τό πάντας μεταλαβείν» μαρτυρείται ότι, ενώ ο διάκονος έλεγε την «εύχην» (τή συναπτή του δηλαδή), ο ιερέας «επεύχεται»: «Και τό διακόνου ποιούντος την μέσην εύχην, επεύχεται ο ιερέας: "Ο Θεός ήμών, ό Θεός του σώζειν...", «Και μετά τό πάντας μεταλαβείν, λέγοντος του διακόνου την εύχην, επεύχεται ο ιερέας: "Εύχαριστούμέν σοι...". Πιο χαρακτηριστική είναι ή περίπτωση των διακονικών και της εύχης πρό του Πάτερ ήμών στη λειτουργία του Χρυσόστομου: «Ο διάκονος: "Πάντων των αγίων". Ο ιερέας μυστικώς: "Σοι παρακατατιθέμεθα...". Ο διάκονος: "Αντιλαβού. Την ήμεραν πάσαν". Ο ιερέας: "Και καταξίωσον ήμάς..."».

Έτσι, όταν αρχίζουν τά Διακονικά και Ίερατικά βιβλία να συναρμολογούνται σε κοινό λειτουργικό κείμενο, οι εύχες συνήθως μπαίνουν μετά την αρχική διακονική προτροπή («Έν ειρήνη...» ή «Έτι και έτι...») και μετά τό κείμενο της εύχης συνεχίζονται τά κατά συνήθειαν διακονικά αίτήματα και επε-

ται ή εκφώνησις άφου ούτως ή άλλως ο ιερέας θα διάβαζε συγχρόνως με τά διακονικά την εύχη και θα περιμενε να τελειώση ο διάκονος για να είπη την εκφώνησι.

Μεγαλύτερη δυσκολία ύπήρχε όταν ο ιερέας τελούσε μόνος, χωρίς διάκονο, τη θεία λειτουργία. Έλεγε μόνος και τά διακονικά. Τις αντίστοιχες εύχες ή τις μετέθετε κατά την ψαλμωδία των αντιφώνων ή του τρισαγίου (βλ. άπάντησι στην ύπ' αριθμ. 260 έρώτησι) ή του κοινωνικού (βλ. άπάντησι 311). Έτσι όμως διασπάσθηκε ή οργανική ενότητα της εύχης με την εκφώνησι της. Και ή μόν εκφώνησις ως ίσχυρό στοιχείο, επειδή λεγόταν δυνατά και μελωδικά, κράτησε την αρχική της θέσι. Η εύχη, επειδή λεγόταν μυστικώς, άτόνησε και άρχισε να ζητεί στέγη εδώ και εκεί, αν και αυτή είναι τό ουσιαστικό και κύριο στοιχείο της ιερουργίας.

Οι εκδόσεις των λειτουργιών άκολούθησαν την εφραμένη παράδοσι των νεότερων χειρογράφων. Τά τελευταία χρόνια έγινε μια αξιότατη προσπάθεια στις επίσημες εκδόσεις της Αποστολικής Διακονίας επιστροφής στην παλαιότερη όρθη τάξι και επανασυνδέθησαν οι εύχες με τις εκφώνησεις τους (βλ. έκδοσι Ίερατικού 1977, Μικρού Ίερατικού, Αρχιερατικού). Έκει πρέπει άσφαλώς να μένουν στις εκδόσεις και εκεί πρέπει να λέγονται κατά την τέλεσι της θείας λειτουργίας. «Μυστικώς» ή «εις επήκοον» του λαού, είναι ένα πρόβλημα συζητήσιμο, στο όποιο θα επανέλθουμε, γιατί από καιρό έχουν ύποβληθή σχετικές έρωτήσεις. Η μετακίνησι των εύχων από την όρθη τους θέσι είναι κάτι που πρέπει όπωσδήποτε να πάψη να γίνεται. Καταστέφει ανεπανόρθωτα την δομή του ιεροϋ μυστηρίου. Και ή όρθη και αρχική θέσι τους είναι ακριβώς πριν από κάθε μια εκφώνησι, που λογικά, όργανικά και αναπόσπαστα άνήκει σ' αυτή.

Η ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Τοῦ κ. ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ
Ἑφηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

«Ὑμνος ὑφαίνειν συντόνως τεθηγμένους, ἐργῶδες ἐστιν...» (Ἰωάννης Δαμασκηνός).

Ἡ βυζαντινὴ καὶ μεταβυζαντινὴ Ψαλτικὴ σὰν τέχνη ἀλλὰ καὶ σὰν μέσο στὴν ὀρθόδοξη λατρεία εἶναι ζωντανὴ καὶ ἀδιάκοπη παράδοση ὡς παράδοση ἔχει μιὰ δύναμη ποὺ τὴν ἰσχυροποίησαν τὰ παραμόνυμα καὶ ἀμετάβλητα στοιχεία τῆς μέσα στὴν ἀμετάλλαχτη λειτουργικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ συγχρόνως ἔχει μιὰν ἐπιβολὴ ὡς ἀξία καθωυτή, πέρα ἀπὸ κάθε σύγκριση, ἡ ὁποία ὑπαγορεύει σεβασμὸ καὶ ἀπολυπραγμώνητη παραδοχὴ. Ἡ παράδοση εἶναι πάντα μιὰ δύναμη καὶ μιὰ ἀφετηρία γιὰ καινούργια δημιουργία. Ἔτσι: ἔφτασε ὡς ἐμᾶς ἐξειλιγμένη καὶ ἐξηγημένη ἀπ' τοὺς μεγάλους βυζαντινοὺς καὶ μεταβυζαντινοὺς διδασκάλους, μουσικολογιστάτους πρωτοφάλτες, λαμπαδαρίους, δομειστικούς, μοναχοὺς, ἱερομονάχους, λογιστάτους κληρικούς, ἐπισκόπους καὶ πατριάρχες μὲ μιὰν ἀδιάκοπη διαδοχὴ. Ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἄνθρωποι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ περιβάλλοντος, ποὺ μόχθησαν καὶ μοχθοῦν γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ποὺ ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ μέχρι τὰ θαθεῖά τους γεράματα φέλουν τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους του καὶ «ἐδραρχίασαν» ὁ λάρυγγάς τους πολλές φορές στὰ ψαλτικά ἀναλόγια ὑμνολογώντας «ἐν ἐσπέρα καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρία».

Φαίνεται καθαρὰ μὲ ὄλα τὰ παραπάνω πὼς ἡ ψαλτικὴ ἀποτελεῖ στοιχεῖο ζωντανὸ καὶ ἀδιαίρετο τῆς ζωῆς ὀρθόδοξης λατρείας καὶ πρέπει γὰρ συνοδεύεται ὁ ὅρος «βυζαντινὴ μουσικὴ» μὲ τὸ κατηγόρημα «ἐκκλησιαστικὴ», γιὰ νὰ γίνεταῖ ἡ ἀπαραίτητη διαστολὴ ἀπ' τὴν «κοσμικὴ», τὴν ἐξωτερικὴ μουσικὴ. Κι ἂν σκεφτοῦμε ἐδῶ πὼς οἱ ὑμνολόγοι τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ὄλοι ἄγιοι, μοναχοὶ καὶ ἱεράρχες, ποὺ ἔζησαν διωματικὰ τὴν διαρκὴ σχέση μὲ τὸν Θεὸ, καταλαβαίνουμε καὶ πὼς ἡ ἀσιατολογία στὴ λατρεία προϋποθέτει ἱερὴ διάθεση καὶ τῶν μυστῶν τῆς καὶ τῶν πιστῶν ποὺ τὴν θέλουν ἀρωγὸ στὴ λατρεία τους. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ θεωροῦμε τὴν βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ σὰν κάτι τὸ μουσειακὸ καὶ νὰ τὴν βλέπουμε ἢ νὰ τὴν ἀκοῦμε μὲ τουριστικὴ νοστορπία καὶ αἴσθηση, ποὺ τὰ φτηναίνει: ὄλα, γιατί, τὸ ἴδιο, δὲν εἶναι καθόλου μουσειακὸς ὁ οποιοσδήποτε ναὸς μὲ τὴν ὁποιαδήποτε ἀξία του, ἱστορικὴ ἢ ἀρχαιολογικὴ ἢ καλλιτεχνικὴ. Αὐτὰ ἀνήκουν στὴ ζωντανὴ λατρεία, στοὺς πιστοὺς δὲν εἶναι παράδοση σταματημένη, ἀλλὰ παρουσία ζωντανή. Μέσα στοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς ὑπάρχει «ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ οὐδέποτε διαπανόμενος». Κάνουμε τὸν Παρθενῶνα καὶ ὄλα τὰ σεβάσματα τῆς προχριστιανικῆς κλασικότητος μουσεια, γιατί «ἀπέσβετο καὶ ἄλλον ὕδωρ» (Δελφικὸς χρησμός στὸν Ἰουλιανὸ τὸν παραδό-

τη). Μὰ στὸν Χριστιανισμὸ τὸ «ἄλλον ὕδωρ», τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δηλαδὴ, «ἦν, ἔστι καὶ ἔσται, οὔτε ἀρξάμενον, οὔτε παυσόμενον, πνεῦμα λαλοῦν...» (συχηρὸ τῶν αἰῶνων τῆς Πεντηκοστῆς).

Γιὰ νὰ γίνετῃ πιὸ συνειδητὸς ὁ καθορισμὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου, μέσα στὸν ὁποῖο ἔχει θέση ἡ βυζαντινὴ καὶ μεταβυζαντινὴ Ψαλτικὴ, πρέπει νὰ τὸν ἀντιδιαστείουμε ἀπ' τὸν ἐξω-ἐκκλησιαστικὸν ὅριον καὶ μουσικὴν καὶ πρέπει νὰ ἔχουμε τὴν δύναμη αὐτὴ τῆς διακρίσεως. Ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ Ἐκκλησία μὲ τοὺς μυσταγωγούς τῆς καὶ τὰ καθαγιασμένα τίμια δῶρα, τὸν ἄρτο καὶ τὸν οἶνο, καὶ ἄλλο πρᾶγμα τὸ θέατρο ἢ ἡ ταβέρνα (χρησιμοποιῶ τὴ λέξη γιὰ τὴν ζωηρότητα τῆς ἀντιθέσεως) μὲ τὸ ἄκρατο ἢ νερωμένο κρασί. Στὴν Ἐκκλησίαν πηγαίνουν οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς τους, οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, καὶ στὴν ταβέρναν πηγαίνουν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν ἄλλες ἀνάγκες τοῦ πνεύματός τους καὶ τῆς ψυχῆς τους. Ἡ μουσικὴ στὴν Ἐκκλησίαν βοηθεῖ στὸν «καθαγιασμό» ἢ μουσικὴ ἔξω ἀπ' τὴν Ἐκκλησίαν διεγείρει ἄλλες ψυχοσωματικὲς λειτουργίες τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ πολλές φορές δὲν τὸν βοηθοῦν στὸν ἐξευγενισμό του. Ἄλλο εἶναι ὁ ὑμνωδὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλο ὁ κανταδοποιὸς τῆς ταβέρνας. Μίξιξ ἢ ἀντιμεταχώριση εἶναι ὀλέθρια. Ἐνα ἰδιόμοιο στὴν Ἐκκλησίαν συντίθεται μὲ ἀγρυπνία, μὲ νηστεία, μὲ κατανύξη, μὲ δάκρυα καὶ προσευχὴ. Ἐνα τραγοῦδι κοσμικὸ, στὴν ταβέρναν ἂν πρόκειται γιὰ τὴν πιὸ κοινὴ περίπτωσι, εἶναι ὑπόθεση τῆς συγκινημένης ἀπὸ ἄλλα ἐρεθίσματα ψυχῆς ἢ ἀποδλέπει σ' αὐτό. Γιατί, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε πὼς ὅταν μιλάμε γιὰ μουσικὴ πρέπει πάντα νὰ συνοπνοοῦμε τὸν λόγο ποὺ ντύνει ἢ μουσικὴ αὐτὴ καὶ στὴν περίπτωσι τῶν τραγοιδῶν οἱ στίχοι θέβαια δὲν μιλοῦν γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἁγίους του.

Θαρρῶ πὼς δὲν μπορούμε νὰ ἐμπιστευοῦμε τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὑμνολογία σὲ τραγοιδιπλέχτες τοῦ ἐξωεκκλησιαστικοῦ χώρου, ἀλλὰ σ' ἐκείνους ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνιοῦν γὰρ βροῦν τὸν Θεὸ στὴν Ἐκκλησίαν του, ἢ στοὺς ἄλλους ποὺ ἀφιερῶθησαν στὸν Θεὸ «ἐν νεότητι» μὲ γόνιμη μοναξιά. Αὐτοὶ εἶναι οἱ εἰδικότεροι νὰ ὑμνολογήσουν καὶ νὰ μελωδήσουν ἀνακαλῶντας τοὺς τόνους ἀπ' τὰ δάθη τῆς κατανυγμένης ψυχῆς τους. Μιὰ τέτοια μουσικὴ κατανύγει καὶ ὠφελεῖ ἐνδεκνεται, ἄρα, στὸν λατρευτικὸν ὅριον, στὴν Ἐκκλησίαν.

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥΜ

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο

Ὁ Ναούμ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς προφήτες τοῦ ἀρχαίου Ἰσραήλ. Τὸ μικρὸ του βιβλίον, τρία μόλις κεφάλαια καὶ μάλιστα βραχύπνοα, κατέχει ζηλευτὴ θέσιν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ. Ζηλευτὴ κυρίως γιὰ τὸ κομψὸ καὶ συνάμα δυνατὸ ἔφος του. Εἶναι διαποτισμένο ἀπὸ λυρισμὸν συγγενικὸν εἰς ποιότητα μὲ τοὺς πικροὺς μεγάλους ὑμνωδοὺς τῆς Βίβλου. Ὅπως, γιὰ παράδειγμα, ὁ Δαβὶδ, ὁ δημιουργὸς τοῦ («Ψαλμὸς»), ὁ Ἡσαΐας, ὁ Ἰερεμίας, ὁ Σολομὼν ἐν τῷ «Ἄσμα Ἀσμάτων», ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῇ «Ἀποκάλυψι».

Γιὰ τὸ πρόσωπόν του, δὲν γνωρίζομε πολλὰ πράγματα.

Ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ ὄνομα. Ἐχει ἓνα γλυκῆτο νόημα. Τὸ Ναχούμ, ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, εἶναι σύντμησις τοῦ Ναχουμιά, πὸν σημαίνει: Ὁ Θεὸς παρηγορεῖ, εἶναι ὄλος συμπάθεια (ἐννοεῖται, ἀπέναντι τῶν πιστῶν του). Στὸ Λουκ. γ' 25, ἀνάμεσα στοὺς προπάτορας τοῦ Ἰησοῦ, μνημονεύεται ἓνας Ναούμ, πὸν δὲν τὸν ταυτίζουν μὲ τὸν προφήτην.

Τόπο καταγωγῆς του ἀναφέρει τὸ βιβλίον τὴν Ἑλκῶς, χαρακτηρίζοντάς τον Ἑλκεσαῖο (Ναούμ α' 1). Πού βρισκόταν ἡ Ἑλκῶς, εἶναι ἀβέβαιον. Ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἓνας τὴν τοποθετεῖ ἐν τῇ νότια Παλαιστίνῃ, πρὸς τὸ Ναγέβ, ἄλλος ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς νεότερους ἐρμηνευτὲς φθάνουν ἐν τῷ σημεῖον, βασιζόμενοι ἐν χωρία ὅπως τὸ γ' 7 («πῶθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῆς;»), τὰ θεωροῦν τὸ ὄνομα συμβολικόν. Ἡ ἀγνοία, ὅχι τίποτε τὸ σοβαρὸν. Ἄς ἀρκεσθοῦμε ἐν τῇ λιτῇ φράσει («κῶμη δὲ αὐτῆ πάντως πον τῆς Ἰουδαίας») τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Προσθέτομε καὶ μίαν ἄλλην ἐνδειξιν. Τὴν ὑπόψιν πὸν διατυπώνει ὁ Ἰερώνυμος πὸς δὲν πρόκειται γιὰ τόπον, ἀλλὰ γιὰ πατρωνίμιο.

Γιὰ τὰ χρονικὰ ὅρια τῆς δράσεώς του, οἱ πικροὶ πολλοὶ ἐρευνητὲς προτείνουν τὸ 663 π.Χ., χρονία πὸν οἱ Θῆβες τῆς Αἰγύπτου — ἡ Νῶ — Ἀμὼν — ἔπεσαν ἐν τῇ χερσὶ τοῦ βασιλεῦς Ἀσσυρουμανιπάλ (668-626 π.Χ.) καὶ τὸ 612, ὅταν ἔγινε ἡ πτώσις τῆς Νινευῆ. Φαίνεται μάλιστα πὸς τὸ πρῶτον ὄριον εἶναι λογικὸν τὰ μεταποισθεῖ ἐν τῷ 620.

Ἀναμφίβολον, τὸ κήρυγμά του ἐν τῷ περιοριστῷ ἔθνος ἐκτεινόταν ἐν τοῖς ἴδιον τομεῖς μ' ἐκεῖνον τῶν

ἄλλων φερεφόνων τοῦ θεοῦ λόγον. Ἐδῶ ὁμως, εἶναι περιορισμένο ἐν ἓνα θέμα. Διαβάσεις μόνο γιὰ τὴν ἀπειλή πὸν ἐπικρεμόταν ἐν τῇ ἀσσυριακῇ πρωτεύουσᾳ ἐξ αἰτίας τῶν ἀδικιῶν πὸν τὴν βάραιναν, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐλπίδα πὸν ἔπρεπε νὰ τρέφον οἱ γιοὶ τοῦ Ἰσραήλ ἐν τῷ ὑπερασπιστῇ Κύριον. Ἀντίθετον, καμμιά ἐπιλητευτικὴ νύξι γι' αὐτοὺς, ἐν ἀναφορὰ πρὸς τὰ φταιξίματά του ἐν λαῷ.

Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας τιμᾶται τὴν 1η Δεκεμβρίου.

Ἐν τῷ κείμενον πὸν διασώθηκε, βλέπομε τὸ Ναούμ — πικρὸν πὸν ἐβραϊκῶν ἀπ' ὅτι ἐν τῷ ἑλληνικῷ, γιὰ τὴν ἢ μετάφραση ἐν τῇ γλώσσᾳ μας* εἶναι κατώτερη ἀπὸ τὸ πρωτότυπον ἐν τῷ τόνον καὶ δὲν τῆς λείπουν λάθη — κάτοχον μεγάλης λογοτεχνικῆς δυνάμεως. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό. Ἡ παράκλησις του, δηλαδὴ ὁ τρόπος ἐνθάρρυνσης τῶν ὁμοφύλων του, διακρίνεται γιὰ ὑπέροχον νοήματα. Τοὺς μιᾶ, μὲς ἀπ' αὐτό, μὲ τὴν βεβαιότητα τοῦ ἀνθρώπου, πὸν ἀληθινὰ ἐκπροσωπεῖ τὸν Κύριον, ζῶντας ἐν τῷ φῶς τῆς ἀληθινῆς θερησκευτικῆς γνώσεως καὶ βίωσης. Δὲν τοὺς παρέχει («καλάμην ἐν ἀμῆτῳ ἢ ἐπιφυλλίδα ἐν τρυγητῶν»), ἀνούσιαν φλυαρίαν, ἀλλὰ τὸν «βότρυν» τῶν θεῶν χυμῶν (πρβλ. Ἰωήλ ζ' 1). Ἐχόντας ἐν τῷ ὄψιν αὐτῆ τῆς ζωῆς γνώσεως, θυμόμαστε τὴν λέει, κάποιον ἐν τῷ «Πολιτικῷ» του, ὁ Ἀριστοτέλης. Πὸς ἢ τέλεια γνώσις συνδέει, ὅποιον τὴν ἔχει, μὲ τοὺς συνανθρώπους του.

Μὲ τὸν καταφάνερον λειτουργικὸν χαρακτήρα τῆς, ἢ συγγραφῆς τοῦ Ναούμ κάνει μερικὸν νὰ θεωροῦν πὸς ἴσως εἶναι ἓνα εἶδος δοξαστικῆς ἀκολουθίας, πὸν ψάλλθηκε ἐν τῇ Νινευῆ ἔπεσε. Πὸς δηλαδὴ πρόκειται ἐδῶ γιὰ ἓνα («προφήτη τῆς λατρείας»), ὁμοιον, κατὰ κάποιον τρόπον, τοῦ Ἀνανία, πὸν ἦταν ἐπίσημος προφήτης τοῦ Ναοῦ (Ἰερ. λε').

Κάτω ἀπὸ τέτοιαν ἀποψη, ὑποτίθεται πὸς δὲν πρόκειται γιὰ λόγια πὸν προηγήθηκαν, ἀλλὰ εἰπώθηκαν ἐν τῷ ἱστορικῷ αὐτοῦ γεγονότος. Σὲ ἐπίρρωσι τοῦ νὰ δεῖς ἔτσι τὸ γράψιμον τοῦ βιβλίου, ἔρχεται καὶ ἢ θεωρία πὸν διατύπωσαν ὀρισμένοι μελετητὲς γιὰ τὴν χρονικὴν σειρὰ προέλευσεως τῶν διαφόρων τμημάτων

* Ἡ παράδοσις τὴν ἀποδίνει ἐν τῷ 70 ἑβραϊκῶν λογίων τῆς ἑλληνιστικῆς Αἰγύπτου καὶ σημειώνονται μὲ τὸ Ὁ', τὸ γράμμα πὸν ἀντιστοιχεῖ ἐν τῷ ἀριθμῷ του.

τον. Φαντάζονται πώς ισχύει ή παρὰ κάτι ἀλληλου-
χία: Πρώτη γράφηκε ή β' προφητεία (γ' 5-7). Δεύ-
τερη ή α' (α' 14, β' 14, α' 10, αβ' 11, γ' 1-13).
Τρίτη ή παρηγορία του 'Ιούδα (α' 12,13, β' 1-13).
Τετάρτη ή γ' προφητεία (γ' 8-17). Και πέμπτη ή δ'
(γ' 18-19).

"Αν και στά χέρια τῶν Ο' τὸ ἔργο κακοπάθησε
ἀπὸ φιλολογικὴ πλεονά, δὲν παύει νὰ διατηρεῖ ἴχνη
τῆς αἰσθητικῆς του ἀξίας, ὅπως και νὰ παρέχει τὰ
ἐχέγγρα τῆς θεοπνευστίας, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία μας τὸ
φυλάει μέσα στὸν κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Μὲ τὸ παρὸν πόνημά μας, ἀκολουθώντας τοὺς
Ο', ἐπιχειροῦμε μιὰν ἐμβάθυνση ἀπὸ στίχο σὲ στίχο,
Ψυχικῆς ὠφέλειας πὺ πολλὸν παρ' ὅ,τι σχετικὴ μὲ τὸ
καθαρὰ θεολογικὸ ἐνδιαφέρον.

B.M.

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥΜ

Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Μιά ἄλλη ὄραση

«1 Ἀἴμμα Νινευῆ, βιβλίον ὄρασεως Ναοῦμ τοῦ
'Ελκεσαίου».

Στὸν ἀρχικὸ στίχο, βλέπουμε ἓνα εἶδος τίτλου.
Μᾶς λέει τι εἶναι τὸ βιβλίον και σὲ ποιὸν τὸ ὀφείλουμε.

Σχετικὸ μὲ τὴ Νωνευῆ, τὴν πρωτεύουσα τῶν
'Ασσυρίων, τὸ περιεχόμενό του. Τὴ μεγάλη και δυ-
νατὴ μεσοποταμιακὴ πόλη, πὸ τὴν περιμένει ἡ θεία
δίκη, γιὰ τὰ ὅσα ἡ πρόσφατη Ἱστορία μαρτυρεῖ ἀνο-
μήματα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τοῦ προφήτη και ἄλλων
ἐθνῶν.

Ἦταν χτισμένη, ἀπὸ ἀρχαιότατα χρόνια, στὴν
ἀριστερὴ ὄχθη τοῦ Τίγρη. Μὲ ἡλικία πὸ, λένε, ἄρ-
χιζε ἀπὸ τὴν ε' χιλιετία π.Χ. Οἱ ἀνασκαφὲς στὴν
τοποθεσία τῆς, ἔφεραν στὸ φῶς ἀπομεινάρια πὸ μι-
λοῦν γιὰ ἓνα μεγαλεῖο δυσπερίγραπτο. Ἀκόμα και
πρὶν πρὶν γίνεῖ ἔδρα τῆς αὐτοκρατορίας, ὅταν κέντρο
τοῦ κράτους ἦταν ἡ Ἀσσοῦρ, ἔμεναν ἐκεῖ κραταιοὶ
βασιλιάδες, ὅπως ὁ Ἀσσοῦρ-οὐμπαλιτ ὁ 1ος (1363-
1328), ὁ Θεγλαθφελλασάρ ὁ 1ος (1112-1074) και
ὁ Ἀδαδνιραρί ὁ 2ος (909-889).

Στὶς μέρες τοῦ μονάρχη Σενναχεριβ (704-681),
πὸ ἔγινε πρωτεύουσα, πῆρε ἐντυπωσιακὴ ὁμορφιά.
Εἶχε διπλὰ τείχη, μὲ δεκαπέντε καστρόπορτες, και-
νούργιους δρόμους μὲ πλατὸ κατάστρωμα πὸ τὴ διέ-
σχιζαν πρὸς κάθε κατεύθυνση, μαζί μὲ ἓνα σωρὸ διώ-
ρυγες, προερχόμενες ἀπὸ δεκαοχτὼ πηγές, περιβόλια
πνιγμένα στὸ πράσινο και τὴν ἀνοπλημμύρα. Τὴ
στόλιζαν ἀκόμα παλάτια, ναοὶ ὅπως ἐκεῖνοι τῆς Ἰστάρ
και τοῦ Ναβού, μέγαρα.

Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας τὴν ἔλεγαν Νινουὰ ἢ Νινά.

Διαγράφοντας μέσα σὲ τόσοι αἰῶνες μιὰ τροχιά
πολεμικῆς δόξας ἀπὸ τὶς πὸ ἐκθαμβωτικὲς, καθὼς
και, παράλληλα, οικονομικῆς και πολιτιστικῆς ἀνά-
πτυξης, γνώρισε τέλος βίαιο και φρικτὸ. Μετὰ πολι-
ορκία δυὸ μηνῶν, κυριεύθηκε τὸν Αὐγούστο τοῦ 612
ἀπὸ τοὺς Μήδους, τοὺς Βαβυλωνίους και τοὺς Σκύθες,
λεηλατήθηκε και ἐρειπώθηκε. Περνώντας ἀπὸ ἐκεῖ
ἀργότερα ὁ Ξενοφῶν (ἀρχὲς τοῦ ε' αἰῶνα), δὲν κατά-
λαβε καν τὴν ἀλλοτινὴ ὑπαρξή τῆς, τόσο ἦταν τὸ ρή-
μασμα. Αὐτὸ τὸ τίμημα ἔβαλε νὰ πληρώσεις, «ὦ
πόλις αἱμάτων, ὅλη ψευδῆς, ἀδικίας πλήρης» (Ναοῦμ
γ' 1) ὁ θεὸς ρυθμιστὴς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων
γιὰ τὰ δυσθεώρητα φταιξίματά σου μὲ θύματα τοὺς
λαοὺς πὸ ζοῦσαν ἀπὸ τὸν ποταμὸ Ἰνδὸ ὡς τὰ ἀκρο-
γιάλια τῆς Ἀσπρης Θάλασσας*.

«Ἀἴμμα Νινευῆ» λοιπὸν, δηλαδὴ προφητεία γιὰ
τὴν καταστροφὴ αὐτῆς τῆς μεγαλόπολης, εἶναι ἡ
ὕλη τοῦ βιβλίου τοῦ Ναοῦμ. Συνοψασμένη ὅμως μὲ
τὰ «παρακλητικὰ» λόγια, τὰ λόγια παρηγορίας και
στήριξης, πὸ ἀπευθύνονται στὸν ἑβραϊκὸ λαὸ ἐκ
μέρους τοῦ Ἰψίστου, τόσο ταιριαστὰ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ
μεταδότη τους, τοῦ Ναοῦμ.

«Βιβλίον ὄρασεως». Ὁ ὄρος «ὄρασις» και τὰ
παράγωγά του ὄρω, ὄρων) ἔχουν τὴν ἴδια ἔννοια:
Τῆς προφητείας, τοῦ προφητεύω, τοῦ προφήτη. Πράγ-
ματι, αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ ἄνδρες, πὸ στολιζοῦν τὸ βίον τῶν
ἰσραηλιτικῶν φυλῶν, εἶναι ἐκεῖνοι πὸ «βλέπουν».
Τί; Και πὸ; Πράγματα πὸ θὰ συμβοῦν στὸ κοντινὸ
ἢ τὸ ἄπω μέλλον, μέσα στὸ βίον λαῶν ἢ προσώπων.
Και ἀκόμα, πὸς ἡ οὐράνια πρόνοια κινεῖται, διαμορ-
φώνοντας τὴν ἀνθρώπινη πορεία πάνω στὴ γῆ. Αὐτὰ
εἶναι «ὄρασις», πὸ στεροῦνται οἱ πολλοί.

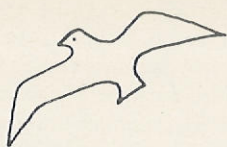
Ἄν πάρουμε τὸ θέμα κάτω ἀπὸ καθαρὰ ἀνθρώ-
πινο πρίσμα, θὰ θυμηθοῦμε τὸν Καβάφη και τὸ Νίτσε.
Μίλησαν και τὰ δυὸ αὐτὰ ἔξοχα πνεύματα γιὰ τὴν
ικανότητα, τὴ διαίσθηση μερικῶν ἰδιοφυῶν νὰ ξεχω-
ρίζουν μέσα στὶς πνευματικὲς και ἠθικὲς ζυμώσεις
μῆς ἐποχῆς τί, σὰν φυσικὴ συνέπεια, ἔρχεται νὰ τὴ
συναντήσει.

Ὁ Νίτσε, ἀναφερόμενος στὴ δυσκολία αὐτῆς τῆς
διαίσθησης, γράφει κάπου πὸς μερικὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα
γεγονότα «ἐρχονται μὲ πόδια περιστεριῶν». Ἀθόρυβα
δηλαδὴ, ἐλαφροπερπάτητα.

Ὅσο γιὰ τὸν Καβάφη, θίγει τὸ ζήτημα στὸ ποίη-
μά του «Σοφοὶ δὲ προσιόντων». Ὁ τίτλος εἶναι παρ-
μένος ἀπὸ τὸ Φιλόστρατο, πὸ στὸ ἔργο του «Τὰ εἰς
Τυανέα τὸν Ἀπολλώνιον», λέει: «Θεοὶ μὲν γὰρ μελ-
λόντων, ἀνθρωποὶ δὲ γιγνομένων, σοφοὶ δὲ προσιόν-
των αἰσθάνονται». Ὁ ποιητὴς ἀναλύει ὡς ἐξῆς αὐτὸ
τὸ ἀπόφθεγμα:

* Ἔτσι ἐπίσης λέγεται ἡ Μεσόγειος.

(Συνεχίζεται)

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

«Ίλάσθητι ἡμῖν, ὁ Θεός»

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Λέκτορας Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, μὲ τὴν Κυριακὴν τοῦ Ζαχαρίου, ἀρχίσσαμε τὴν προετοιμασίαν γιὰ τὴν περίοδον τοῦ Τριωδίου. Ὅταν τὸ τεῦχος αὐτὸ θὰ θρίσκει στὰ χέρια σας, ὁ τελώγης καὶ ὁ φαρισαῖος θ' ἀναβαίνουν «εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι». Οἱ ἡμέρες, ποὺ ἀνοίγονται μπροστά μας, εἶναι κατεξοχὴν καιρὸς προσευχῆς καὶ πνευματικῆς περισυλλογῆς. Εἴτε ὅταν θρῖσκόμαστε μόνον στὸ «ταμείον» μας, εἴτε ὅταν συμμετέχουμε στὶς ἀκολουθίες στὸ ναό, τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς προσευχῆς μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία γιὰ περισσότερη αὐτογνωσία, γιὰ ἐξακρίθωση τῆς πορείας μας, γιὰ μιὰ πιὸ ολοκληρωμένη διάγνωση τῆς ψυχικῆς μας καταστάσεως. Καὶ τότε, ἀνάλογα μὲ τὶς διαπιστώσεις μᾶς ἐκφράζουμε δοξολογία, εὐχαριστία ἢ ἱκεσία στὸν δοτήρα τῶν πάντων Θεό. Ποιμένες καὶ λαϊκοὶ διώνουμε ποικίλα συναισθήματα κατὰ τὴν ἱερὴ στιγμή τῆς προσευχῆς, εἴτε ἀτομικῆς εἴτε ὁμαδικῆς, καὶ ὁ καθένας μας μὲ συγκίνηση θυμᾶται αὐτὰ ποὺ ἔζησε καὶ αὐτὰ ποὺ ἀποφάσισε νὰ πράξει.

Ὁ τεχνίτης τοῦ λόγου ὅμως, εἴτε μοναχὸς εἶναι αὐτός, ὅπως ὁ Ἀντίοχος, εἴτε κοσμικὸς, ὅπως οἱ ποιηταὶ μας Νίκος Καρούζος καὶ Παντελῆς Πάσχος, ἔχει τὸ πρόνομο καὶ τὸ χάρισμα νὰ καταγράφει στὸ χαρτὶ μὲ περιστῆ τέχνη αὐτὴ τὴν εὐαισθησία του καὶ νὰ μᾶς τὴν μεταδίδει. Κατὰ πόσον ὅμως ἐμεῖς μπορούμε νὰ μετασχουμε καὶ νὰ τὴν οικειοποιηθοῦμε αὐτὸ εἶναι ἓνα ἄλλο ζήτημα. Στὶς σημερινές μας περιπλανήσεις, στήλη ποὺ ἐγκαινιάζουμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου», διαλέξαμε κείμενα ποὺ ἔχουν σὲ ὅλους μας κάτι νὰ ποῦν καὶ μεταφέρουν στὸν μυστικὸ λειμῶνα τῆς ψυχῆς μας σπέρματα ποὺ ἐλπίζουμε θ' ἀνθήσουν καὶ θὰ καρποφορήσουν.

Θελήσαμε νὰ διακοσμήσουμε τὰ κείμενα μὲ μορφές «δεομένων» ἀπὸ τὸν πλούσιον διάκοσμον τῶν κατακομιδῶν.

Οἱ μορφές αὐτὲς συνήθως συμβολίζουν εἴτε τὴν ἴδια τὴν προσευχὴν, εἴτε τὴν ψυχὴν, εἴτε τοὺς νεκροὺς στοὺς τάφους τῶν ὁποίων ἦσαν χαραγμένες. Ἡ ὀρθία στάση ὑποδηλώνει τὴν βεβαιότητα τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐν Χριστῷ ὅλων τῶν καμνηθέντων στὸ ὄνομα Του. Μᾶς θυμίζουν συγχρόνως τὴν πορεία τῆς δικιά μας πρὸς τὸ Πάσχα καὶ τὴν Ἀνάστασιν μέσα ἀπὸ τὶς περιπλανήσεις μας στὴν «ἔρημο» τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Γιὰ μιὰ συνειδητοποίηση τοῦ τεράστιου θησαυροῦ ποὺ κρύβεται στὰ διδλία τῆς λειτουργικῆς περιόδου ποὺ διακούμε καὶ γιὰ μεγαλύτερη ἐμβάθυνση στὸ νόημά της συνιστοῦμε ἐνθέρμα στοὺς ἱερεῖς ἀλλὰ καὶ στοὺς λαϊκοὺς ποὺ τυχὸν διαβάξουν τὴ στήλη μας δυὸ διδλία - θακτηρίες γιὰ τὴν πορεία ποὺ ἀναφεράμε.

Τὸ πρῶτον εἶναι: Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχυρότερου Τριωδίου, τοῦ καθηγητοῦ Εὐαγγέλου Θεοδώρου ποὺ παρὰ τὰ εἴκοσι πέντε χρόνια ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴν ἔκδοσή του —τυπώθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1958— διατηρεῖ στὶς 170 σελίδες του τὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὴν ζωντάνια τῶν πηγῶν του καὶ ἐπιστημαίνει τὸν τρόπο τῆς πλήρους ἀξιοποιήσεως τοῦ Τριωδίου γιὰ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ.

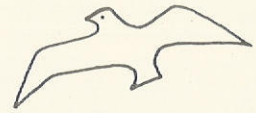
Τὸ δεύτερον, ἡ Μεγάλῃ Σαρακοστῇ, τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου καθηγητοῦ Ἀλεξάνδρου Σιμέαν σὲ προσεγμένη μετάφραση τῆς Ἑλένης Γκανούρη, κυκλοφόρησε ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἀκρίτας» τὸ 1981. Ὁ συγγραφέας, γνωστὸς γιὰ τὶς λειτουργικὰς του ἔρευνες καὶ μελέτες, ἐρμηνεύει μὲ τρόπο γλαφυρὸ καὶ σύντομο στὶς 164 σελίδες τοῦ διδλίου τὴν περίοδον αὐτὴν —πορεία πρὸς τὸ Πάσχα— βασισμένος κυρίως στὶς πηγές της. Συμβάλλει στὴ βαθύτερη κατανόησιν καὶ συμμετοχὴν στὴ λειτουργικὴ παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Αἱ μέλισσαι οὐτε ἄσαι
τοῖς ἄνθεσι παραπλησίως
ἐπέρχονται, οὐτε μὴν
οἷς ἂν ἐπιπῶσιν ὄλα
φέρειν ἐπιχειροῦσιν,

ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον
πρὸς τὴν ἐργασίαν
λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν
ἀφήκαν.

Μ. Βασίλειος

Μορφή δεομένη

ΕΚΒΑΛΕ

Ἐνοίγω λάκκο γὰ νὰ θάψω ἐ-
[κείνο
τὸ σάπιο χέρι πού ἀμάρτησε.
Στὸν ἄνεμο νὰ ρίξω αὐτὸ ἐδῶ
τὸ μάτι μου, πού τόσο ταπεινώθηκε.
Στὴ θάλασσα τὸ πόδι πού δὲ γί-
[νεται
νὰ ξαναμάθει τὸ σωστὸ περπάτημα.
Καὶ τὴν ψυχὴ μου στὴ θροχή,
νὰ τὴν ξεπλύνει ἀπ' τὴ σκουριά.

Παντελῆ Πάσχου, Αἰχμαλωσία
ἕψους.

*

Κύριε τῶν δυνάμεων,
μεθ' ἡμῶν γενουῖ
ἄλλον γὰρ ἐκτός σου βοηθὸν
ἐν θλίψεσιν οὐκ ἔχομεν·
Κύριε τῶν δυνάμεων,
ἐλέησον ἡμᾶς.

Τροπάριον Ἀποδείπνου

Δεόμενος

Ψυχὴ δεομένη

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΗΜΩΝ, ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

Καὶ δὸς ἡμῖν, Δέσποτα, πρὸς
ὑπνον ἀπιούσιν, ἀνάπαισιν σώ-
ματος καὶ ψυχῆς· καὶ διαφύλα-
ξον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ ὑπνου
τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ πάσης σκο-
τεινῆς καὶ νυκτερινῆς ἠδυσπλαθεί-
ας. Παῦσον τὰς ὀρμὰς τῶν πα-
θῶν, σθέσον τὰ πεπωρωμένα θέ-
λη τοῦ πονηροῦ τὰ καθ' ἡμῶν
δολίως κινούμενα τὰς τῆς σαρκὸς
ἡμῶν ἐπαναστάσεις κατὰσει-
λον καὶ πᾶν γεῶδες καὶ ὑλικὸν
ἡμῶν φρόνημα κοίμισον. Καὶ δώ-
ρησαι ἡμῖν, ὁ Θεός, γρήγορον
νοῦν, σώφρονα λογισμὸν, καρδίαν
νήφουσαν, ὑπνον ελαφρὸν καὶ πά-
σης σατανικῆς φαντασίας ἀπηλ-
λαγμένον. Διανύστησον δὲ ἡμᾶς
ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς ἐ-
στηριγμένους ἐν ταῖς ἐντολαῖς
σου καὶ τὴν μνήμην τῶν σῶν κρι-
μάτων ἐν δαντοῖς ἀπαράθραστον
ἔχοντας. Παννύχιον ἡμῖν τὴν σὴν
δοξολογίαν χάρισαι, εἰς τὸ ὑ-
μνεῖν καὶ εὐλογεῖν καὶ δοξάζειν
τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοσπεπὲς ὄ-
νομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ Ἀποδείπνου, Ἀντιόχου
μοναχοῦ.

ΑΠΟΛΕΛΥΣΑΙ

ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΣΟΥ

(μέσ' στὸ φθινόπωρο 1953)

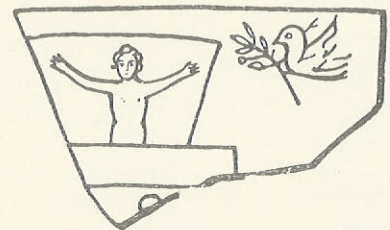
Νηστεύει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ πάθου
καὶ τὸ σῶμα μου δλόκληρο τὴν ἀ-
[κολουθεῖ.

Οἱ ἀπαραίτητες μόνο ἐπιθυμίες
καὶ τὸ κρανίον μου δλημερὲς χώρος
[μετανοίας
ἔπου ἡ προσευχὴ παίρνει τὸ σχή-
[μα θόλου.

Κύριε ἀνῆκα στοὺς ἐχθρούς σου
σύ εἶσαι ἕμως τώρα πού δροσίζεις
τὸ μέτωπό μου ὡς γλυκύτατη αὔρα.
Ἐβαλες μέσα μου πένθος χαρωπὸ
καὶ γύρω μου
ἔλα πιά ζοῦν καὶ λάμπουν.
Σηκώνεις τὴν πέτρα καὶ τὸ φίδι
φεύγει καὶ χάνεται.

Ἐπ' τὴν ἀνατολὴ ὡς τὸ βασίλειμα
[τοῦ ἡλίου
θυμᾶμαι πὼς εἶχες κάποτε σάρκα
[καὶ ὅσα γιὰ μένα.
Ἐ νύχτα καθὼς τὴν πρόσταξες ἀ-
[παλὰ μὲ σκεπάζει
κι ὁ ὑπνος πού ἄλλοτε ἔλεγα πὼς
[ὁ μανδύας του
μὲ χίλια σκοτάδια εἶναι καμωμένος
ὁ μικρὸς λυτρωτὴς —ἔπως ἄλλο-
[τε ἔλεγα—
μὲ παραδίδει ταπεινὰ στὰ χέρια
[σου.

Νίκου Καρούζου, Ποιήματα

ἘΟ Νῶε

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Γύρω από ένα βιβλίο.

ΟΤΙ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ με τη διδασκαλία των Πατέρων της Ἐκκλησίας, παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον. Αὐτὴ εἶναι τὸ ἀθάνατο κείμενον τῶν ἀξιών τῆς Ὁρθοδοξίας, πὸν διπλῶς ἰδιαίτερα σήμερον ἢ χριστιανωσύνη. Χαιρετίζουμε ἓνα βιβλίο πὸν εἶδε πρόσφατα τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς ψυχικῆς ἀνάγκης. Ἀφορᾷ τὸ συγγραφικὸ ἔργον πὸν ἀποδίδεται σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς κορυφαίους ἀσκητῆς τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, τὸ Μακάριο τὸ Μέγα. Εἶναι γραμμένο ἀπὸ τὸν αἰδίδιμο Σέροβο κληρικὸ Ἰουστίνου Πόποβιτς, κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 1920, στὰ ἑλληνικὰ καὶ μεταφερομένο σήμερον ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα στὴ δημοτικὴ. Ἡ μετάφραση αὐτὴ ζωντανεύει καὶ καθιστᾷ πῶς θελκτικὸ τὸ ἀρχαῖον κείμενον.

Ὁ μακαριστὸς π. Ἰουστίνος ὑπέγραψε ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα λαμπρὰ, διεθνῶς φήμης, ὀνόματα τῆς σύγχρονης ὀρθόδοξης Θεολογίας. Γνωστὸς γιὰ τὴ δυνατὴ σκέψη, τὴ γλαφυρότητα τῆς γλώσσας καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ του ἦθος, παραμένει ἓνας διδάσκαλος πάντα ἐπίκαιρος. Μὲ τὸ βιβλίο του γιὰ τὸν Ὅσιον Μακάριο, δίνει τὴν πνευματικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Πατρὸς, καθὼς καί, μὲ τὰ κατάσπαρτα ὑπομνηματισμένα χωρία τῶν συγγραμμάτων του, τίς κύριες γραμμὲς τοῦ φωτισμένου στοχασμοῦ του. Τὸ συνιστοῦμε θερμὰ στοὺς ἀναγνώστες μας. Εἶναι σελίδες ψυχωφελεῖς καὶ εἰδικὰ ἐποικοδομητικὲς γιὰ τοὺς κληρικούς μας.

Φλαβιανὸς Κωνσταντινουπόλεως.

Ο ΑΓΙΟΣ Φλαβιανός, πὸν ἡ Ἐκκλησία τὸν τιμᾷ στὶς 16 Φεβρουαρίου, ἀνήκει στὴ χορεία τῶν φωτεινῶν μεγάλων ἱεραρχῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ σ' ἐκείνη τῶν μαρτύρων τῆς. Ἐλαμψε στὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνα. Πατριάρχης ὄντας Κωνσταντινουπόλεως, ἀναδείχθηκε στὸν ἀγῶνα τοῦ κατὰ τῆς αἰρέσεως τοῦ μονοφυσισμού.

Ὁ αυτοκράτορας Θεοδοσίος Β' κατέγραψε τὸ Φλαβιανὸν γιὰ τὴν πάλιν τὸν ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν. Μὲ ἀποτέλεσμα ὅμως ἔνδοξο γιὰ τὸν τίμιον ἀθλητὴ τῆς ἀληθινῆς πίστεως. Μιὰ ἀληθινὴ σύνοδος τὸν καθήρεσε. Ἀκολούθησε κακοποίησή του δεινὴ, μὲ κατάληξιν τὴν ἐκδημίαν του ἀπὸ τὸν παρόντα κόσμον.

Ἡ Χαναναία.

ΤΗΝ 13' ΚΥΡΙΑΚΗΝ τοῦ Ματθαίου, 20 τοῦ μηνός, διαβάξεται στοὺς ναοὺς ἡ εὐαγγελικὴ περι-

κοπή, πὸν θέμα τῆς ἔχει τὴ Χαναναία. Εἶναι ἡ «ἐξ ἐθνῶν» γυναίκα, πὸν τὴ μεγάλη πίστη τῆς δοκίμασε καὶ θράβευσεν ὁ Χριστὸς. Ἡ περιπίπτωσή τῆς περιέχει —ἐκτὸς τῶν ἄλλων— καὶ ἓνα εἰδικὸ ποιμαντικὸ δίδαγμα. Ὅτι ψυχὲς ἐκλεκτῆς, ἀγγιγμέναι ἀπὸ τὴν θεία Χάρσιν, δὲν ὑπάρχουν μόνο στὸ στενὸ ἐκκλησιαστικὸ κύκλον, τῶν ἀνεγνωρισμένων εὐσεβῶν, ἀλλὰ καὶ σὲ κύκλους ἀπομακρυσμένους. Ἡ Χαναναία δὲν ἀνῆκε στὸν περιούσιον λαόν, τὸν Ἰσραήλ. Τὸ λαὸν πὸν εἶχε τὸ Νόμον καὶ τοὺς Προφῆτες. Ζοῦσε σ' ἓνός ἄλλου λαοῦ τοὺς κόλπους. Καὶ ὅμως. Ἡ καρδιά τῆς εἶχε φῶς πῶς πολὺ ἀπ' ὅ,τι ἀπειράριθμων Ἑβραίων ἐκείνου τοῦ καιροῦ. Ἐκεῖνοι δὲν πίστευαν τὸν Ἰησοῦν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα τους. Αὐτὴ τὸν εἶδε στὴν ἀληθινὴν του φύσιν. Καὶ πρόστρξε σ' αὐτόν. Γιὰ τοὺς καλοὺς ποιμένες, δὲν ὑπάρχουν διαχωριστικὰ θρία ἀνάμεσα στὶς ψυχὲς. Ἔχουν ὅτι Θεὸς θέλει γὰρ σωθῶν ὅλον οἶ ἄνθρωπον». Ἔτσι, ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸν καθένα.

«Χαροποιὸν πένθος».

ΜΕ ΤΗΝ Κυριακὴν τοῦ Τελῶνῃ καὶ τοῦ Φαρισαίου, προτελευταία μέρα τοῦ μηνός, ἀρχίζει τὸ Τριώδιον. Μὲ τὸν ὄρον αὐτόν, σημαίνεται ἡ κατασκευαστικὴ περίοδος τῆς προετοιμασίας τῶν πιστῶν γιὰ τὸ Πάσχα. Οἱ Ἀκολουθίες τῆς, μὲ κατάληξιν τὸ Μέγα Σάββατον, εἶναι ἓνα τμήμα τῆς ἱερῆς μας ὀμωγῆς ἀπὸ τὰ πῶς ἀκριβῶς σὲ ποιήσιν καὶ νοήματα. Τὸ λειτουργικὸ βιβλίο πὸν περιέχει αὐτὲς τίς Ἀκολουθίας, ὀνομάζεται ἐπίσης Τριώδιον καὶ ἀπ' αὐτὸ πῆρε τὸ ὄνομά τῆς ἡ ἀντίστοιχη χρονικὴ περίοδος. Τριώδιον λέγεται, γιὰτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κανόνες, ἀντὶ τῶν ἐννέα, ἔχουν μονάχα τρεῖς ὠδὲς, δηλαδὴ σειρὲς τροπαρίων, τὴν 8ῃ καὶ τὴν 9ῃ πάντα καὶ μιὰ ἀπὸ τίς πέντε πρῶτες. Τὸ βιβλίο αὐτὸ διαπνέεται ἀπὸ τὸ αἶσθημα τῆς μετάνοιας. Στὸ ἀσματικὸν τὸν περιεχόμενον ἀνθίζει μὲ λυρικὴ δύναμιν ἡ ψυχικὴ συντριβὴ, ἡ πῶς ἄξια προϋπόθεσιν γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τῆς Λαμπρῆς, «ἐορτῆς ἐορτῶν», ἡμέρας χαρῆς καὶ φωτός, ἀπὸ τὰ ὁποῖα «τὰ πάντα πεπλήρωται». Στὴν Ὁρθοδοξίαν, πὸν τὸ λειτουργικὸν τῆς κλίμα εἶναι διαποτισμένο ἀπ' αὐτὴ τὴν χαρὰ καὶ αὐτὸ τὸ φῶς, οὔτε καὶ ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐλεγεσιακὴ γιὰ μᾶς περίοδος τοῦ Τριωδίου, τὰ στερεῖται. Γιατί, χάριν τῆς Ἀνάστασιν, ἀκόμῃ καὶ ἡ λύπη μας εἶναι ντυμένη τὴ λάμψιν καὶ τὴν εὐφροσύνην, πὸν πηγάζουν ἀπὸ τὸ Πάσχα. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τὴ λένε «χαρομολύπη» καὶ «χαροποιὸν πένθος».

“ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ, (SCRUPULE)*

Μετάφραση από τὰ Γαλλικὰ δ. ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΖΗΣΙΜΟΥ
Θεολόγου - Ψυχιατροκοινωνικῆς Λειτουργοῦ

Συμβαίνει στὸν ἄρρωστο κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν μεγάλων ἑορτῶν, νὰ ἐνοχλεῖται ἰδιαίτερα, ἀπὸ τὶς ἀμφιβολίες του καὶ τὶς ἀνησυχίες του. Τότε ὅμως ἔχει ἀκόμη περισσότερη ἀνάγκη ἀπὸ τὸν ἐξομολόγο του. Στὴν περίπτωση αὐτή, θὰ ἦταν καλὸ νὰ τὸν εἰδοποιεῖ ἐκ τῶν προτέρων: Θὰ τὸν βοηθήσει ἔτσι νὰ ὑπερικήσει πιὸ εὐκολὰ τὶς δυσκολίες του.

Θ' ἀκολουθήσει τὴν ἴδια τακτικὴ κι' ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν τέλεση¹ τῆς Θ. Λειτουργίας. Ἐξαιρετικὰ γιὰ ἓνα ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα ἢ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν τέλεση τῆς Θ. Λειτουργίας μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ μία καλύτερη σὲ τὴν ἀποχὴ.²

Ὡς πρὸς τὴ νηστεία (πρὸ τῆς Θ. Εὐχαριστίας), τὰ ἄτομα μὲ περιδεῆ συνείδηση δὲν πρέπει ν' ἀνησυχοῦν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

1. Ἐδῶ ὁ συγγραφεὺς κάμνει λόγο γιὰ τοὺς κληρικούς ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ συνειδησιακὰ ἀνησυχίες.

2. Παράδειγμα (ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Bless).

Τὸ παράδειγμα αὐτὸ ἀφορᾷ ἓνα ἱερέα ποὺ ὑπόκειται στὶς συνειδησιακὰ ἀνησυχίες, κυρίως κατὰ τὴν ἐξάσκηση τοῦ λειτουργήματός του. Προέρχεται ἀπὸ μία οἰκογένεια βεβαρημένη κληρονομικὰ, ἀπὸ πλευρὰς μητρὸς. Ἡ μητέρα εἶναι πολὺ νευρική. Ἀπὸ τὴν παιδικὴν τοῦ ἡλικία, ἦταν πάντα ἀνήσυχος. Μία ἡμέρα τοῦ εἶπαν: Προσοχὴ στὴν κλίσση! Ἀπὸ τότε διακατέχεται ἀπὸ φόβο μήπως πάει ἐκεῖ. Κατὰ τὰ χρόνια τῆς ἐφηβείας, φοβόταν κυρίως μὴ ἀμαρτήσῃ μὲ τὸ βλέμμα: Διερωτόταν συνεχῶς: Μήπως ἀμαρτήσῃ; Κατὰ τὴν περίοδο τῶν θεολογικῶν του σπουδῶν ἐξήταξε συνεχῶς τὴν συνείδησή του. Φοβόταν ὑπερβολικὰ μήπως ἀμαρτήσῃ ἐναντία σὲ πολλὰς ἀρετές, κυρίως στὴν ἀγάπη γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τὸν πλησίον. Ὅταν ἔγινε ἱερέας, εἶχε συνειδησιακὰ ἀνησυχίες σχετικὰ μὲ τὴν πρόθεσή του, κατὰ τὴν ὥρα τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας: «Faciendi quod facit Ecclesia» (πρέπει νὰ κάμεις ὅ,τι ζητεῖ ἡ Ἐκκλησία): ἐὰν δὲν τὸ σκεπτόμουν αὐτὸ, θὰ ἤμουν ἐν τούτους ἐν τάξει; Δὲν κατορθώνει νὰ παρουσιάσῃ καθαρὰ στὸν ἑαυτὸ του αὐτὴ τὴν πρόθεση. Ἐχει ἐπίσης συνειδησιακὰ ἀνησυχίες ὡς πρὸς τὰ λόγια τῆς καθαγιάσεως τῶν τιμίων δώρων. Μετὰ ἀπὸ ἐξομολογήσεις φοβᾶται μήπως παραβιάσῃ τὸ sigillum (τὸ ἀπόρητον τῆς ἐξομολογήσεως).

Γιὰ ὅλα αὐτὰ θέλει νὰ φθάσῃ σὲ μία βεβαιότητα, ἀλλὰ ματαίως. Ὅταν στὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως δίνει τὴν ἄφεση, εἶναι ἀνήσυχος καὶ διερωτᾶται, ἐὰν ἐνήργησε καλὰ. Δὲν παύει νὰ ἐξετάζει συνεχῶς τὸν ἑαυτὸ του καὶ νὰ συμβουλεύεται ὅλους τοὺς ἡθικολόγους, πράγμα ποὺ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ μεγαλώνει τὸν πόνο του καὶ νὰ κάμνει τὸν ἑαυτὸ του ἀνίκανο γιὰ τὴν ἐξάσκηση τοῦ λειτουργήματός του.

γ) Ἀγαθοεργίες.

Δὲν πρέπει ν' ἀπαγορευθοῦν κατὰ τρόπο ἀπόλυτο κι' αὐτὸ γιὰ δύο λόγους. Ἐν πρώτοις, μία τέτοια ἀπαγόρευσις θὰ στεροῦσε τὸν ἄρρωστο ἀπὸ τὴν ὑπερφυσικὴ βοήθεια. Ἐν συνεχείᾳ — θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι — δὲν τὸν θεραπεύουμε ἀπαγορεύοντάς του μιὰ δράση ἢ μιὰ πράξη ποὺ ἔγινε αἰτία τῶν ἀνησυχιῶν του καὶ τῶν ἀγωνιῶν του. Πρέπει μᾶλλον νὰ τοῦ μάθουμε νὰ καθορίζει μιὰ ἀποτελεσματικότερη δράση ἢ νὰ κάμει μιὰ καλύτερη πράξη, χωρὶς φόβο καὶ τρόμο.

Δὲν θὰ τοῦ ἀπαγορεύσουμε, γενικὰ, τὶς συνήθεις θρησκευτικὰς πράξεις. Θὰ τὸν βοηθήσουμε νὰ τὶς ἐκτελέσῃ κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ μὴ γίνον πηγὴ δυσκολιῶν. Μόνον σὲ πολὺ σοβαρὰς περιπτώσεις, ὅπου κυρίως οἱ δυσκολίες αὐξάνονται, ὁ ἱερέας θὰ μπορούσε νὰ τοῦ ἀπαγορεύσει γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα τὶς ἀγαθοεργίες ποὺ ἔγιναν ἢ ἀρχὴ αὐτῶν τῶν ἐνοχλήσεων.

Μία ἱεραποστολή, μία περισυλλογὴ δὲν ἐνδείκνυται γιὰ ἄτομα ποὺ βρίσκονται σὲ κατὰσταση συνειδησιακῶν ἀνησυχιῶν, οὔτε γιὰ ἐκεῖνα ποὺ περνοῦν μιὰ κρίση λεπτολογίας.

δ) Πνευματικὰς φροντίδες μετὰ ἀπὸ μιὰ κρίση λεπτολογίας.

Τὰ ἄτομα μὲ περιδεῆ συνείδηση, μετὰ τὴν θεραπεία τους, ἔχουν ἀκόμη ἀνάγκη φροντίδων καὶ μιᾶς καλῆς πνευματικῆς κατευθύνσεως. Δὲν μποροῦν νὰ στερηθοῦν τοῦ στηρίγματος καὶ τῆς καθοδηγήσεως ἐνὸς ἐμπείρου ἱερέως. Αὐτὴ ἡ παρατήρησις ἰσχύει καὶ γι' αὐτούς, ποὺ γιὰ ὅποιοδήποτε λόγο θεραπεύτηκαν σ' ἓνα ψυχιατρικὸ ἐκπαιδευτήριον. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ μιὰ στενὴ συνεργασία μετὰ τῶν διαδοχικῶν πνευματικῶν καθοδηγητῶν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, γιὰ νὰ σταθοῦν στὸ ὕψος τῶν περιστάσεων καὶ νὰ μὴ διαφωνοῦν ὡς πρὸς τὴν καθοδήγηση καὶ τὴν ὑπόδειξη γενικῶν κανόνων. Πρέπει λοιπὸν ἡ ἔξοδος ἀπὸ ἓνα θεραπευτήριον νὰ προετοιμάζεται καὶ ὁ κλῆρος νὰ εἶναι πολὺ καλὰ πληροφορημένος γιὰ τὴν συμπεριφορὰ ποὺ ὀφείλει νὰ υἱοθετήσῃ, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη, βεβαίως, τὸ ἀπόρητον τοῦ μυστικοῦ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐπιθυμοῦμε νὰ τελειώσουμε, ἐπιμένοντας ἀκόμη

Συνέχεια στὴ σελ. 55

ΨΕΥΔΕΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΠΛΑΗΣΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

2

Ἡ καρτέλλα S—13—X 3/56 πού παραλαμβάνει κάθε χιλιαστής ἀπὸ τὴν ἐταιρία καὶ ἀντιπροσωπεύει τὸν «τομέα» στὸν ὁποῖο ὀρίζεται «ποιμένας» εἶναι πολὺ βασική γιὰ ὁλόκληρο τὸ «σύστημα καρτελοποιήσεως» ἢ «φρακελλοποιήσεως» ὧν μᾶς.

Τὸ θέμα ἀποκτᾶ στὶς ἡμέρες μᾶς ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ ἡ χιλιαστική ἐταιρία δὲν σχηματίζει φακέλους ἀπλῶς γιὰ τὰ μέλη τῆς ἢ ἀκόμη καὶ γιὰ «ἐνδιαφερόμενα ἄτομα», ἀλλὰ καὶ γιὰ ἀντιφρονούντες καὶ πρὸ παντὸς γιὰ «ἐχθροὺς τοῦ συστήματος». Ἀσφαλῶς ἡ «κυβέρνησις τῆς ἀλλαγῆς» θὰ θελήσῃ νὰ ἐπέμβῃ, ὥστε νὰ ἐξουδετερωθῇ καὶ αὐτὴ ἡ ἀστυνόμευσι ὧν ἀνεξαιρέτως τῶν Ἑλλήνων ἐκ μέρους μιᾶς ἀμερικανικῆς ἐταιρίας, προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς δικούς τῆς οικονομικοπολιτικούς σκοπούς, μὲ μέσα πού μόνον σὲ ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα εἶναι σὲ χρῆσι.

Ποιά στοιχεῖα σημειώνονται στὴν καρτέλα S—13—X 3/56;

Καταγράφεται θεδαίως τὸ ὄνομα τοῦ χιλιαστοῦ, ὁ ὁποῖος χρεώνεται τὸν τομέα. Εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπισκεφθῇ ὅλα τὰ σπίτια τῆς περιοχῆς, ἀνεξάρτητα ἂν οἱ ἄνθρωποι ἀνήκουν στὴν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία ἢ σὲ ὅποιαδήποτε ἄλλη θρησκεία.

Τὸ ἔργο αὐτὸ πρέπει νὰ τελειώσῃ σὲ διάστημα λίγων μηνῶν. Συνήθως μετὰ τετράμηνο ὁ χιλιαστής πρέπει νὰ παραδώσῃ τὴν κάρτα ξανά στὸν «ἐπίσκοπο ἀγροῦ». Ἐκεῖνος μὲ τὴ σειρά του θὰ τὴν παραδώσῃ σὲ ἄλλο χιλιαστή, νὰ συνεχίσῃ τὸ «ἔργο» βασιζόμενος σὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα πού συγκέντρωσε ὁ πρῶτος. Γι' αὐτὸ στὴν κάρτα σημειώνεται ἡ ἡμερομηνία παραλαβῆς καὶ ἡ ἡμερομηνία παραδόσεως. Ἀκόμη θὰ ἔχῃ σημειώσῃ ποῖα διελία χρησιμοποίησε στὴν περιοχή, ποῖα περιοδικά, καθὼς καὶ ἄλλες χρήσιμες πληροφορίες γι' αὐτὸν πού θὰ τὸν διαδεχθῇ στὴν ἴδια περιοχή.

Τὸ μυστικὸ Δελτίο τῆς ἐταιρίας «Διακονία τῆς Βασιλείας», ἔκδ. Λευκωσίας Κύπρου, Ὀκτώβριος 1969, σ. 6 θεδαίώνει πὼς ὁ «ἀτομικὸς διάκονος» μετὰ 4 μῆνες πρέπει νὰ καλύψῃ τὸν τομέα αὐτό. Ὅταν τὸν παραδώσῃ, ὁ «ὕπηρετης περιοδικῶν καὶ τομέων ἢ ὁ βοηθός του» θὰ κἀνῃ «μερικές σύντομες ἐρωτήσεις... μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τὰ στοιχεῖα τῶν τομέων θὰ χρησιμοποιοῦνται πλέον ἀποτελεσματικὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν».

Ἡ γλῶσσα τῆς ἐταιρίας εἶναι σαφῆς, καταβάλλεται ἰδιαίτερη φροντίδα συγκεντρώσεως «στοιχείων τομέως», προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθοῦν «πλέον ἀποτελεσματικὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν», δηλαδὴ στὴν ἐταιρία «Σκοπιά».

Τὰ «στοιχεῖα αὐτὰ δὲν ἀναφέρονται μόνον στὶς οἰκογένειες μὲ τίς ὁποῖες θὰ ἔλθῃ σὲ ἐπικοινωνία ὁ ἐντεταλμένος ὁπαδὸς τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ καὶ σὲ ὄσους ἀπουσιά-

«Μαέστρος» εἶναι ἡ μετοχικὴ ἐταιρία «Σκοπιά», οἱ χιλιαστές παίζουν τὰ «ὄργανα», σύμφωνα μὲ τίς κινήσεις τοῦ «μαέστρου».

Συνέχεια στὴ σελ. 55

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙ

Στους αγώνες τῆς φυλῆς

Τοῦ κ. **Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ**

Ὅταν κάποτε ἔλθουν στὸ φῶς οἱ πολυτίμιες αἰτήσεις πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐκδουλεύσεων καὶ τὰ πιστοποιητικά τῶν ἀγωνιστῶν καὶ ὀπλαρχηγῶν, θὰ συνειδητοποιηθεῖ πόσοι ἀκόμη κληρικοὶ πῆραν μέρος στὸν Ἱερόν Ἀγῶνα καὶ συνέδωσαν ἀποφασιστικὰ στὴν εὐδωσὴ του θυσιάζοντας ὅ,τι εἶχαν καὶ δὲν εἶχαν. Ὄνόματα ἀγνωστα, παραγκωνισμένα, ριγμένα στὴ σκιά τῆς λησμοσύνης, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ σελαγιῶζον στὸ δόλωτο στερέωμα τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς δαπάνησαν ὡς καὶ τὸν τελευταῖο ὄβολό τους γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀρκετοὶ λαβώθηκαν κ. ἄλλοι καταπλήσσουν μὲ τὰ ἀνδραγαθήματα καὶ τὴ σπουδαιότατη συμμετοχὴ τους στὴς κατὰ καιροὺς μάχες. Μιλᾶμε πάντα γιὰ τοὺς παπᾶδες - ἀγωνιστὰς καὶ μόνο. Τὰ μοναχτήρια κ. ὁ μοναχισμὸς εἶναι ἄλλο τεράστιο θέμα.

Πηγὴ στὴν προσέγγισή μας αὐτὴ τὸ Ἄρχειο Ἀγωνιστῶν τῆς Ἐθνικῆς μας Βιβλιοθήκης καὶ συνεργάτης μας ὁ φίλος ιστοριοδίφης κ. Σωτ. Νικ. Ἀθανασιάδης. Σήμερα θὰ μιλήσουμε γιὰ ἓνα ἀγωνιστὴ παπᾶ ἀπὸ τὸ Λευθεροχώρι Φθιώτιδος, τὸν Γεώργιο Ἀθανασίου ἢ Χαλκιοπούλου καὶ γιὰ ἓναν ἄλλο τὸν Ἀθανάσιο Βλαχάκη, κάτοικο Νησίου Μεσσηνίας.

1. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ἢ ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ

Πῆρε μέρος στὴς μάχες τῆς Ἀλαμάνας ὑπὸ τὸν Ἀθανάσιο Διάκκο, τῶν Βασιλικῶν ὑπὸ τὸν Γ. Δουσουνιώτη καὶ τῆς Ἀμπλιανῆς. Πολέμησε τὸν Τούρκο ὡς τὸ 1828.

α'. Αἴτησή του πρὸς τὸν Ἐπαρχο.

Μὲ αἴτησή του, ποὺ ὑπέβαλε στὸν Ἐπαρχο (μᾶλλον Ἀταλάντη), γιὰ νὰ διαβιβάσθῃ στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων, μὲ ἡμερομηνία 6 Μαΐου 1846, ὁ ἱερέας, κάτοικος πιά τοῦ χωριοῦ Καραβίδια, ζητοῦσε τὴ δικαίωση τῆς προσφορᾶς του μὲ κάποια ἀμοιβή:

«Πρὸς τὸν Κύριον Ἐπαρχον.

Ἐγκλείω ὄδε πιστοποιητικὰ διαφόρων ὀπλαρχηγῶν, δηλωτικῶν τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἔθνους μας ἀπ' ἀρχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως πολυει-

δῶν ἐκδουλεύσεών μου δι' ἃς μέχρι τοῦδε οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς ὡς μοὶ ὄφειλε ἠξιόθην.

Παρακαλῶ ὑμᾶς, κύριε Ἐπαρχε, νὰ εὐαρεστηθῆτε καὶ νὰ ὑποβάλλητε διὰ τῆς ἀρμοδίου ὁδοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Σιραϊωτικῶν Ἐκδουλεύσεων Ἐπιτροπὴν, συνωδευομένου μὲ ὅσας ἢ φρόνησις καὶ ὁ θεοῦ λόγος ἤθελε σᾶς ὑπαγορεύσῃ παραιτηθεῖς, διὰ νὰ δικαιωθῶ ἐπαξίως τῶν θυσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεών μου.

Ἐπισημειοῦμαι,

Ἐν Ἀταλάντῃ τὴν 6 Μαΐου 1846

Εὐπειθέστατος

κάτοικος χωριοῦ Καραβίδια

τοῦ δήμου Θερμοπυλῶν,

Γεώργιος Ἀθανασίου.

δ'. Πιστοποιητικὸν τοῦ Γ. Δουσουνιώτη.

Ἡ αἴτηση τοῦ παπα Γεώργη Ἀθανασίου συνωδευτὰν ἀπὸ τὸ παρκατὼ πιστοποιητικὸν ποὺ ἀναφερόταν καὶ δεδαιώμεν τὴ δρᾶση του ὑπογραμμένο ἀπὸ τὸν ὀπλαρχηγὸ Γ. Δουσουνιώτη (3.1.1846):

«Πιστοποιητικὸν

Διὰ τοῦ παρόντος δῆλον γίνεται, ὅτι ὁ Γεώργιος Ἀθανασίου τὸ ἐπάγγελμα ἱερέως, ἐγεννήθη εἰς Λευθεροχώρι τῆς Φθιώτιδος, καὶ νῦν κατοικῶν εἰς τὸ χωριὸν Καραβίδια τῆς Ἐπαρχίας Λοκροῖδος, ἅμα ἤρξατο ὁ ἱερός ἀγὼν τῆς Ἐπαναστάσεως ἦτοι τὴν 25 Μαρτίου 1821, ἔλαβε εἰς χεῖρας τὰ ὄπλα καὶ ἔδραμεν ἀμέσως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατριδος, κατὰ τῶν τυχόντων Ὀθωμανῶν, μὲ ὄλην τὴν ἀνήκουσαν ἐπιμέλειαν καὶ ζῆλον, δείξας καρτερίαν καὶ πατριωτισμὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας τῆς πατριδος· διὲδείχθη εὐπειθὴς εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του· καὶ διὲπαρρηγόθη εἰς τὴν ἐν Ἀλα-

μάνα γέφυραν γενομένην μάχην ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ μακαρίτου Διάκονο· οὗ παρευρέθη εἰς τὴν ἐν Βασιλικᾷ μάχην ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ Κ. Γ. Δουβουνιώτη καὶ οὗ παρευρέθη ἐπίσης εἰς τὴν ἐν Ἀμπλιανῆ γενομένην μάχην· καὶ οὗ ἐπαινεσθε τῆς στρατιωτικῆς ὑψηροῦσας κατὰ τὸ ἔτος 1828.

Ὅθεν ἐπ' αὐτοῦ τούτου καὶ εἰδόντες τὰ ἀνωτέρω οἱ ὑποφαινόμενοι πιστοποιοῦμεν μετ' εὐνοειδῆσεως καὶ δίδομεν τὸ παρόν μας πρὸς τὸν εἰρημένον Γεώργιον Ἀθανασίου, ἵνα τοῦ χρησιμεύσῃ ἔνθα δεῖ.

Ἐν Λεβαδείᾳ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1846

Γ. Δουβουνιώτης

Ἐπικυροῦται τὸ γνήσιον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Κ. Γ. Δουβουνιώτου.

Λεβαδέια τὴν 3 Ἰανουαρίου 1864

Ἀπόντιος τοῦ Δημάρχου

Ὁ Πάρεδρος

Α. Γ. Δροσόπουλος».

2. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΛΑΧΑΚΗΣ

Πῆρε μέρος στὶς μάχας Βαλτετσίου, Κορώνης, στὸ Μακίκι, στὴν ἄλωση τῆς Τριπόλεως, τοῦ Ναυπλίου καὶ στὰ Δερβενάκια ὑπὸ τὶς διαταγὰς τοῦ θρυλικοῦ «Γέρου τοῦ Μοριᾶ» καὶ τοῦ γιοῦ του Γεργαίου. Ἐνίσχυσε καὶ ὄλιγα τὸν Ἀγώνα. Λαβῶθηκε στὸ δεξιὸ πῶδι του κατὰ τὴ μάχην τοῦ Βαλτετσίου. Εἶχε τιμηθεῖ μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ πεντηκόνταρχου.

α'. Αἴτησή του πρὸς τὴν Ἐπιτροπή.

Μὲ αἴτησή του στὶς 10 Αὐγούστου 1865 πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων ὁ ἱερέας ζήτησε νὰ τοῦ ἐπιστραφεῖ τὸ χρηματικὸ ποσό, ποὺ κατέβαλε στὸ Ταμεῖο τῆς Πελοποννήσου (300 γρόσια) γιὰ τὶς ἀνάγκας τοῦ Ἀγώνα, καὶ γενικὰ νὰ ἀμειφθοῦν οἱ ἀγῶνες του:

«Πρὸν τὴν ἐπὶ τῶν ἀγωνιστῶν Ἐξεσιαστικὴν Ἐπιτροπὴν.

Εἰμὶ εἰς ἀπὸ τὰ μέγιστα παρηγορησμένων ἀγωνιστῶν τῆς πατρίδος ὡς μὴ λαβὼν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀμοιβὴν πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας μου.

Ὅτε ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος ἐκάλει τὰ ἐαυτῆς τέκνα εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως παρὰ χρῆμα δραξάμενος τὰ ὅπλα ἔδραμον προθύμως ὅπου αἱ ἀνάγκαι ἐκάλουν παρευρεθῆς εἰς ἀπάσας τὰς οὐσιώσας μάχας, ὡς ἐκ τῶν συνημμένων πιστοποιητικῶν καταφαίνονται, καὶ κινδυνεύσας πολλάκις μαχόμενος δὲ καρτερῶς καὶ γενναίως ἐπληρώθην καιρῶς τὸν δεξιὸν πῶδα εἰς τὴν ἐν Βαλτετσίῳ μάχην.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἄλλων θυσιῶν καὶ ἀγῶνων μου, ἃ ὑπὲρ πατρίδος ὑπέστην, ἐμέτρησα καὶ τριακόσια

γρόσια εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Πελοποννήσου ὡς τὸ περὶ τούτου ἐσώκλεισον πιστοποιητικὸν καταδεικνύει, ἅπερ εἰσέτι δὲν ἔλαβον.

Ὅθεν καταφεύγων εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς Σεβαστῆς Ἐπιτροπῆς καθικεινέω ὅπως αὕτη μοὶ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην περὶ ἀπάντων τούτων.

Ἀθήνησι τὴν 10 Αὐγούστου 1865

Ὁ εὐπειθέστατος

Ἀθανάσιος Βλαχάκης

κατοικὸς Νησίου τῆς Μεσσηνίας».

δ'. Ἡ ἀπόδειξις τῆς οἰκονομικῆς ἐνίσχυσεως.

Τὴν καταβολὴν τῶν 300 γροσίων τὸ 1822 ἀπὸ τὸν παπα - Θανάση στὸ Ταμεῖο τῆς Πελοποννήσου δεδαιώμεν ἢ Πελοποννησιακῆ Γερουσία μὲ τὸ παρακάτω ἔγγραφο:

Ἄριθμ. 124.

Ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία

Πιστοποιεῖ, ὅτι, κατὰ μῆνα Αὐγούστου 1822 ἐμέτρησεν εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Πελοποννήσου ὁ ἱερέας Ἀθανάσιος Βλαχάκης εἰς Νησὶ γρόσια τριακόσια, ἀρ. 300, διὰ χειρὸς Ἰωάννου Μανρομιχάλη καὶ Π. Ζάρκου, ὡς ἡ σιαλεῖσα παρ' αὐτῶν εἰς τὸ ταμεῖον καταγραφῆ, ἀποδοτέα μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Ἐθνους.

Ἀσημάκης Φωτήλας

Γ. Κύριλλος

ἀντιπρόεδρος

Γεώργιος Μπαρμπογλός

Διονύσιος Παπαγιαννόπουλος

Δημήτριος Καραμάνος

Ἰωάννης Γ. Οἰκονομίδης

Σπύρος Φραγκίσκος».

γ'. Τὸ δίπλωμα προαγωγῆς του.

Ἡ Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος εἶχε ἐπιδραβεύσει: στὶς 24 Σεπτεμβρίου 1823 τὴν ἀγωνιστικότητα τοῦ παπα - Θανάση προάγοντάς τον σὲ πεντηκόνταρχο. Τὴν προαγωγήν τοῦ τὴ γνώρισεν μὲ τὸ παρακάτω ἔγγραφο, ποὺ ὑπεῖχε θέσιν διπλώματος:

Περ. Β.

Ἄρ. 3044.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα.

Πρὸς τὸν ἱερέα Ἀθανάσιον Βλαχάκην.

Ἡ Διοίκησις πληροφορηθεῖσα διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις σου, σὲ προοιβάξει εἰς τὸν θα-

θμὸν τῆς πεντηκονταρχίας εὐελπίς ὅτι τοῦτο θέλει ἐπαυξήσει τὴν προθυμίαν σου.

Τὸ παρὸν ἐπέχει τόπον διπλώματος ἄχρις οὗ ἢ ἀκολουθοῦσα Διοικήσεις σου δώσῃ τὸ καθ' αὐτό.

Σαλαμίνα τὴν 24 Ἰουλίου 1823.

Ὁ Πρόεδρος

Πειρόμπεης.

Σωτήρ. Χαρολάμπης

Π. Μεταξᾶς.

Εἰς ἀπουσίαν τοῦ Γεν. Γραμμ.

Ν. Σπηλιάδης».

δ'. Πιστοποιητικὸ γιὰ τὴ δρᾶση
του.

Γιὰ τὴ δρᾶση τοῦ παπα - Θανάση Βλαχάκη στὴν Ἐπανστάση μιλάει τὸ παρακάτω πιστοποιητικὸ τῶν λοχα-

γῶν τῆς φάλαγγας (10 Ἰουλ. 1865), τὸ ὁποῖο συνήψε στὴν ἀίτησή του πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐκδουλεύσεων:

«Πιστοποιητικὸν

Πιστοποιοῦμεν οἱ ὑποφαινόμενοι, ὅτι, ὁ συμπολίτης μας Ἄθανάσιος ἱερεὺς Βλαχάκης, ὑπηρέτησε μετὰ ζήλου εἰς τὸν ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἰερὸν Ἀγῶνα, παρευθεῖς εἰς πολλὰς μάχας ὡς εἰς τὴν τοῦ Βαλιεζίου, Κορώνης, Μανιάκι, εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως, τοῦ Ναυπλίου, καὶ Δεσφενακίου, ὑπὸ τὰς διαταγὰς πάντοτε τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντιστρατήγου Ἰωάννου Θ. Κολοκοτρώνη, καὶ τραυματιοθεῖς κατὰ τὸν δεξιὸν πόδα εἰς τὴν ἐν Βαλιεζίῳ μάχην.

Ἐν Νησίῳ τῆ 10 Ἰουλίου 1865

Οἱ λοχαγοὶ τῆς Φάλαγγος

Υπολ. τῆς Φάλ. Γεώργιος Βρετὸς

Ἀνθ. τῆς Φάλ. Ἰωάννης Δαρειώτης(;)».

(Συνεχίζεται.)

ΨΕΥΔΕΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ

Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 52

ζουν ἀπὸ τὰ σπίτια τους. «Γιὰ νὰ καλύψουμε πλήρως τὸν τομέα μας, δὲν πρέπει νὰ παραβλέψουμε τὴν ἀξία τηρήσεως σημειώσεων μὲ ἀκρίβεια ἐκείνων ποὺ ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὰ σπίτια τους», ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ τὸ Μπρούκλιν (Διακονία τῆς Βασιλείας, ἐκδ. Ἀθηνῶν, Μάρτιος 1979, σ. 4).

Ὁ «ἄτομικὸς διάκονος» λοιπὸν κρατάει προσεκτικὰ σημειώσεις σχετικὰ μὲ ἄλλους τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς καὶ μὲ τίς γραπτὰς ἐκθέσεις ποὺ ὑποβάλλει στὴν ἐταιρεία συντελεῖ ἀποφασιστικὰ στὴ «συμπλήρωσι τοῦ φακέλλου» τοῦ καθενὸς μας· ὁ «ὑπηρετὴς περιοδικῶν ἢ τομέων» μελετᾷ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καὶ ἂν κρίνῃ ἀπαραίτητο καλεῖ τὸν «ἄτομικὸ διάκονο» καὶ τοῦ ζητάει πρόσθετες προφορικὰς πληροφορίες, ποὺ ἀναφέρονται ἀκόμη καὶ σὲ ἄτομα ποὺ δὲν ἦταν στὸ σπίτι τους κατὰ τίς ὥρες ἐπισκέψεως τοῦ χιλιεστοῦ. Ἡ ἐταιρεία «ἐνδιαφέρεται» γιὰ τὸν καθένα καὶ συλλέγει τίς πληροφορίες τῆς, ἔστω καὶ ἂν ἕνας δὲν ἐξεδήλωσε ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ «ἄγγελμά» τῆς ἢ ἀντέδρασε ἀρνητικὰ στὸ «κάλεσμα» τῆς ἐταιρείας.

Μὲ ἄλλα λόγια ἡ μετοχικὴ ἐταιρεία «Σκοπιά» σχηματίζει: «φακέλλους» γιὰ τὸν καθένα καὶ παρακολουθεῖ τὴν «πρόοδο» τοῦ καθενὸς μὲ εἰδικὸ σύστημα, ποὺ περιλαμβάνει πολλὰς «καρτέλλες» καὶ εἰδικὰς ἐκθέσεις. Ἀραγε οἱ πληροφορίες ποὺ ζητάει ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ἀναφέρονται μόνον στὴν προσωπικὴ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ἢ μήπως ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μυστικὰ δελτία, ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴ συλλογὴ πληροφοριῶν ποὺ μποροῦν νὰ ἔχουν σχέση: ἀκόμη καὶ μὲ τὴν ἀσφάλεια ἐνὸς κράτους;

ΠΑΡΑΠΛΑΝΗΣΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ

Ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ περίπτωσι δὲν θὰ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὰ «συμφέροντα τῆς βασιλείας» καὶ τῆς «κυβερνήσεως» ποὺ τὴν ἐκπροσωπεῖ (κυβερνῶν σῶμα τῆς ἐταιρείας Σκοπιά), μὰ καὶ οἱ ἐκπρόσωποι αὐτῆς τῆς «θεοκρατικῆς κυβερνήσεως» ἔχουν ἐπίσημα δηλώσει: πῶς ἡ κυβερνήσι τῆς πατρίδος μας, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ἄλλες κυβερνήσεις, εἶναι παράνομη καὶ ὁ στρατὸς τῆς ἐτοιμάζεται νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τοῦ «στρατοπέδου τοῦ Ἰερωδᾶ» καὶ πῶς ζοῦμε σὲ ἐμπόλεμο κατάστασι καὶ ὅλα πρόκειται νὰ κριθοῦν στὴ μεγάλη στρατιωτικὴ σύγκρουσι ποὺ πλησιάζει καὶ γιὰ τὴν ὁποία πρέπει νὰ ἐτοιμασθοῦμε! Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐταιρεία ἐφαρμόζει τῶρα τὸ λεγόμενον στρατηγικὸ δόγμα καὶ δηλώνει ἐπίσημα στὶς ἑλληνικὰς Ἀρχὰς πῶς δὲν παρακολουθεῖ τὰ μέλη τῆς, οὔτε διατηρεῖ προσωπικὰ ἀρχεῖα.

«ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΑΚΕΣ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ»

Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 51

στὴν ἐνθάρρυνση καὶ τὴν παρηγοριά, ποὺ μιά ψυχὴ λεπτολόγος μπορεῖ νὰ βρεῖ στὴ θρησκεία.

Ἐν πρώτοις, ἡ θρησκεία παρέχει τὴν ὑπερφυσικὴ δύναμη, τὴν ὁποίαν ἡ ψυχὴ ἔχει εἰδικὰ ἀνάγκη, γιὰ νὰ φέρει τὸ σταυρὸ τῆς μὲ ὑπομονή, κάμνει συνεχῶς τὸν ἐπιφανειακὰ ἄχρηστο πόνο τῆς θεάρεστο καὶ τὴν τοποθετεῖ σὲ κατάστασι ὑπακοῆς παρὰ τίς ἐσωτερικὰς συγκρούσεις τῆς καὶ δυσκολίας.

Τέλος, ἀπὸ πλευρᾶς ψυχολογικῆς, ἡ λεπτολόγος ψυχὴ θὰ βρεῖ στὴ θρησκεία μιὰν ἀνεξάντλητη πηγὴ θάρρους καὶ ἐμπιστοσύνης. Θὰ ἀντλήσει ἀπ' αὐτὴν τὴν παρηγοριά, ποὺ πολὺ συχνὰ οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ τῆς δώσουν.

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Δωρεάν Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη χορηγείται σε κληρικούς και λαϊκούς ελληνικής καταγωγής ή υπηκοότητας που υπηρετούν στα Πατριαρχεία Κωνσταντινουπόλεως, Άλεξανδρείας, Άντιοχείας και Ίεροσολύμων, ύστερα από σχετική απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας.

Άπο τη διεύθυνση Έκκλησιών του Υπουργείου Έξωτερικών παρασχέθηκαν οι κάτωθι διευκρινήσεις:

1. Η περίθαλψη αυτή παρέχεται αποκλειστικά και μόνον στην Ελλάδα, δηλαδή κατά την παραμονή των κληρικών εντός των ορίων της Ελληνικής Έπικρατείας.

2. Δέν υπάγονται στις διατάξεις της Άποφάσεως αυτής κληρικοί που δέν έχουν ελληνική υπηκοότητα ή δέν είναι ελληνικής καταγωγής. Τοϋτο ισχύει κυρίως ως προς τό Πατριαρχείο Άντιοχείας, που είναι κατ' έξοχήν άραβόφωνο.

3. Στην έννοια των κληρικών των Πατριαρχείων υπάγονται και οι κληρικοί των κατά τόπους Ί. Μητροπόλεων και Άρχιεπισκοπών τους.

4. Η θεβαίωση του Πατριαρχείου, που είναι άπαραίτητη, θα πρέπει να λαμβάνεται είτε από την Άρχιγραμματεία των Πατριαρχείων, είτε από τις Γραμματείες των Ί. Μητροπόλεων και Άρχιεπισκοπών τους και θα πρέπει να φέρουν ύπαχρεωτικά την θεώρηση των Προξενικών μας Άρχών. Οι κληρικοί των Πατριαρχείων Άλεξανδρείας και Ίεροσολύμων μπορούν να εφοδιάζονται με την θεβαίωση αυτή από τις έπίσημες Έξαρχίες τους στην Άθήνα, όποτε ή Προξενική θεώρηση δέν είναι άναγκαία. Είναι άυτονόητο ότι ή θεβαίωση αυτή πρέπει να είναι πρόσφατη και θα ήταν σκόπιμο να εφοδιάζονται με αυτήν όλοι οι κληρικοί, όσες φορές πρόκειται να επισκέπτονται την Ελλάδα.

ΑΥΞΗΣΗ ΜΙΣΘΩΝ ΑΠΟ 1.1.83

Σύμφωνα με άπόφαση (4228)17.1.83) του Ύφυπουργού Οικονομικών, σε έφαρμογή διατάξεως του νόμου «Περί προσλήψεως στο Δημόσιο Τομέα», ή Αυτόματη Τιμαριθμική Άναπροσαρμογή (Α.Τ.Α.) του τρίτου τετραμήνου 1982, άνερχομένη σε ποσοστό 8,80)ο που έπρόκειτο να καταβληθεί στους δημοσίους υπαλλήλους και στους κληρικούς από 1.1.83, «έτεροχρονίζεται»: Δηλαδή την 1.1.83 θα καταβληθεί ποσοστό 4,40)ο και τό ύπόλοιπο 4,40)ο την 1.5.83.

Γιά τον ύπολογισμό του ύψους της Α.Τ.Α. λαμβάνεται ύπ' όψη ό βασικός μισθός, τό χρονοέπιδωμα, τό έπίδομα σπουδών, τό έπίδομα 1.000 δρχ., τό διορθωτικό ποσό, τά οικογενειακά έπίδομα και τά ποσά της Α.Τ.Α. που χορηγήθηκαν την 1.5.82 και 1.9.82.

Έννοείται ότι σε περίπτωση μεταβολής των άποδοχών των κληρι-

κών (λόγω προαγωγής, άλλαγής κλημίου χρονοεπιδόματος, άποκτήσεως τέκνου ή τίτλου σπουδών κ.λπ.) γίνεται έκ νέου ύπολογισμός της Α.Τ.Α.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΙΣΚΕ

Πραγματοποιήθηκε στις 27 Ίανουαρίου ή Γενική Συνέλευση του ΙΣΚΕ στον ί. ναό Άγίας Ειρήνης όδου Αιόλου της Άθήνας.

Μετά την προσευχή, ό Ταμίας π. Γ. Χατζηδογιαννάκης άνέγνωσε τον άπολογισμό έτους 1982 και τον προύπολογισμό του 1983 τους όποιους ή Συνέλευση ένέκρινε. Έν συνεχεία ό Πρόεδρος του ΙΣΚΕ π. Νικ. Άγγερινόπουλος προσέβη στον άπολογισμό πεπραγμένων του Ίερού Συνδέσμου κατά τό 1982, άναφερθείς σε όλες τις πτυχές του άγώνος του ΙΣΚΕ τόσο για την έπίλυση των άφορώντων στους έφημερίους προβλημάτων, όσο και στη

—Παπακόστας Κων. Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκογ. έπίδομα 1.816, εφάπαξ 505.418.

—Παπαδημητρίου Κων., Ιερεύς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 24.062, οίκογ. έπίδομα 1.816, Ε.Α. 55.777.

—Παπακόστας Γεώργ., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, εφάπαξ 425.415.

—Παπαδοπούλου Βασίλ., πρεσβ., Α)2, έτη ύπηρεσίας 23, σύνταξη 12.817, οίκογ. έπίδομα 1.816, εφάπαξ 404.911.

—Σταματόπουλος Νικολ., Ιερεύς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 24.062, εφάπαξ 402.558.

—Μπάμης Άντώνιος, Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκογ. έπίδομα 1.816, εφάπαξ 429.090.

—Παπαδοπούλου Αιμιλία, πρεσβ., Β)4, έτη ύπηρεσίας 29, σύνταξη 12.049, οίκογ. έπίδομα 908, εφάπαξ 439.573.

—Τσαγκαρούλιας Σισώης, Ιερεύς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 28, σύνταξη 14.580, εφάπαξ 248.162.

—Ζαρίδα Ευριδίκη, πρεσβ., Γ)6, έτη ύπηρεσίας 29, σύνταξη 10.000, εφάπαξ 361.123.

—Γρίβας Νικόλαος, Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκογ. έπίδομα 1.816, εφάπαξ 438.617.

—Τσιλιγονέας Παναγ., Ιερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκογ. έπίδ. 1.816, εφάπαξ 455.541.

—Άναγνωσταρά Παναγιώτα, πρεσβ., Γ)6, έτη ύπηρεσίας 32, σύνταξη 10.484, εφάπαξ 440.538.

—Άγγελίδης Σωτήριος, Ιερεύς, Δ)10, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 19.543, οίκογ. έπίδ. 1.816, εφάπαξ 350.746.

—Μανιάτη Ευτυχία, πρεσβ., Β)4, έτη ύπηρεσίας 26, σύνταξη 14.788, οίκογ. έπίδομα 3.632 εφάπαξ 255.258.

συμβολή του για την όρθή αντιμετώπιση γενικότερου ενδιαφέροντος θεμάτων, που άπασχόλησαν Έκκλησία και Πολιτεία μέσα στο 1982.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Άθήνας, Ίασιου 1 — Τηλ. 721.0734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ίωάννης Μιχαήλ. Άναστασία 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.